

madártávlat

Természetvédelmi folyóirat

Kékvércse
A Hanság
Köszönjük, nem kérjük

Dr. Solti Béla

Dr. Solti Béla

Szikeseink féltett fészkelője a **GULIPÁN**

Ifj. Kovács Sándor

a **madártávlat** a KKA és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

Kedves Tagtársak, Tisztelt Olvasóink!

Engedjék meg, hogy először is megköszönjem mindazoknak értékes támogatásukat,

akik kérésünkre lehetőségeik szerint hozzájárultak lapunk fenntartásához.

Ha elolvassák a májusi Küldöttközgyűlés határozatait, talán sokakban megfogalmazódhat a kérdés: hogy is van ez? Nincs pénzünk a folyóiratra, tagdíjat emelünk és közben visszautasítjuk az Országgyűlés támogatását? Igen, valóban így történt és éppen ezért éreztem fontosnak, hogy elmondjam Önöknek, miért tartom helyénvalónak a küldöttek döntését mind a két kérdésben.

Az újság nehézségeit az előző számból már ismerik.

A tagdíjmelés tehát elkerülhetetlen volt és örülök, hogy ezt a küldöttek megértették. Tudom, az senkit sem vigasztal, hogy minden drágul és nem csak az immáron ötödik éve változatlan tagdíj értéktelenedett el. Nagyon bízom benne, hogy ez a tagdíjmelés az elértektelenedő jövedelmek és a növekvő árak mellett sem kényszeríti Önöket az Ügy elhagyására, tagságuk feladására. Mi nagyon számítunk Mindannyiukra!

Úgy gondoljuk, hogy az újság is nagyon fontos, nemcsak mert szeretik, ha-

nem mert ez az egyetlen eszköz, amelynek révén Önök mindannyian tájékozódhatnak közös ügyeinkről.

A parlamenti támogatás visszautasításának oka, hogy annak odaítélése - amint ezt egyébként a bizottság elnöke is megerősítette - nem az érdemi munka alapján, hanem pártérdekek szerint történt. Így fordulhatott elő, hogy olyan jelentéktelen szervezetek, mint pl. a Kengyeli Gyalogosok Egyesülete több mint kétszeresét kapta annak, amit egyesületünk. Ezért, bár a pénznek lenne helye, ezt a megalázó alamizsnát a Közgyűlés - nagyon helyesen - visszautasította.

Sajnos ma ilyen nehéz időket élünk. Tornyosulnak a fellegek a fejünk felett. Csüggedésre ennek ellenére nincsen ok. Feladat van bőven. És tudjuk, hogy a legádázabb vihar után is előbb-utóbb felragyog a nap.

Bízom Önökben, hogy e nehéz időben is kitartanak a természet és a madarak mellett.

Fidlóczky József
ügyvezető igazgató

Köszönjük

Ismét elérkezett az ideje, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik az eltelt egy évben pártoló tagként értékes támogatást nyújtottak egyesületünknek. Pártoló tagjaink száma az előző évi 145-ről 232-re növekedett.

Megköszönve felbecsülhetetlen támogatásukat, egyben szeretném felhívni szíves figyelmüket arra a változásra, amely az egyesület kiemelkedően közhasznú szervezetté válásából adódott.

Korábban ugyanis nem volt mód arra, hogy az egyesületnek közvetlenül felajánlott támogatás egy részét leírassák az adójukból. Most azonban lehetőség van rá, hogy az egyesületnek nyújtott támogatás 30%-át az adományozó az adójából leírassa. Ezért az a javaslatom, hogy azok az adózó tagtársaink, akik eddig pártoló tagdíjat fizettek, a jövőben tagdíjat és támogatást fizessenek. Így módunkban lesz a támogatás összegéről igazolást adni, melynek alapján annak egy része leírhatóvá válik.

Természetesen az adományozókat továbbra is pártoló tagoknak tekintjük!

Nem adózó tagtársainkat ez a változás nem érinti.

Egyúttal ismételen köszönetet mondok mindazoknak, akik személyi jövedelemadójuk 1%-ával is egyesületünket támogatták.

Támogatásukat köszönöm és továbbra is kérem. Erre most nagyobb szükségünk lesz, mint eddig bármikor.

Fidlóczky József

Tartalom

aktuális	
Emlékek a nem is oly régmúltból	2
Oly korban éltünk...	2
házunk tája	
A tények mellettünk szólnak	3
gyakorlati természetvédelem	
Kék vércse felmérés	4
ami nem madár	
Védett molylepkék V.	6
Gondolatok a nappali lepkék természetvédelmi szerepéről	7
tájak, emberek	
A Hanság és természeti értékei	8
az év madara: a fehér gólya	
Gólyavárás Kulcsón	10
egy kis tudomány	
A madárhangok és a zene	11
botanika	
Tápió-vidéki zászpakert	14
van egy jó történeted?	
A fekete rigó	14
könyvespolc	15
mozaik	
Nagy testvérünk jubileuma:	
100 éves a NABU	16
postaláda	17
tizenévesek írták	19
mme hírek	20

*A címlapon him hamvas rétihéja,
Lothar Lang felvétele,
a hátsó borítón fán lévő gólyafészkek,
Matyikó Tibor felvétele.*

Főszerkesztő:
Péchy Tamás
Szerkesztőbizottság:
Fidrich Róbert
Drexler Szilárd
Dr. Kalotás Zsolt
Lovászi Péter
Marik Pál
Schmidt Egon
Szerkesztőségi titkár:
Dohán Zsófia
Nyelvi lektor:
Dr. Simon Gyula
Szedő:
Bányai Lászlóné
Kiadja:
Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület (MME)
<http://www.c3.hu/~mme>
Telefon és fax: 1/275-6267, 1/275-6247
Felelős kiadó:
Fidlóczky József
Felelős terjesztő:
Harangi István
Szerkesztőség:
2345 Apaj, Platán sor 1.
E-mail: madartav@freemail.c3.hu
dzsofi@freemail.c3.hu
Kéziratokat nem őrünk meg
és nem küldünk vissza.
Nyomás:
LKL Color Kft.
A lap elektronikus változata:
<http://www.c3.hu/~madartav>
ISSN 1217-7156

Emlékek a nem is oly régmúltból

Schmidt Egon

Egy hideg téli napon, 1974. január 6-án, 196 madarász bolyongott az állatkert sétányain, majd gyülekezett a Barlangmozi előtt. Sokan már régről ismertük egymást, mások talán ott találkoztak először. Amire pedig ott és akkor legmerészebb álmainkban sem gondoltunk volna, a 196 lelkes madárbarát kezdeményezésére megalakult egyesület ma már országszerte ismert, természetvédelmi kérdésekben mindenütt tekintélye, súlya és szava van. A megalakulást követő időkből azonban ez egy kicsit még másképpen volt és néha mulatságos esetek adódtak. Akadt olyan érdeklődő, aki hallva valamit az újonnan megalakult egyesületről, papagájt szeretett volna vásárolni, mások különböző díszpintyek után érdeklődtek és csodálkoztak, amikor

hallották, madarakat nem árusítunk. Bizony, érdemes lett volna feljegyezni az első évek ilyen kérdéseit, mert akkor most statisztikai adataink lennének arra nézve, miként váltak ismertté egyesületünk célkitűzései és a madarakat vásárolni kívánókat hogyan váltották fel azok a telefonálók és levélírók, akik már fészekodúkat, madáretetőket, téli eleséget kerestek és egyre sűrűbben, a legkülönbözőbb természetvédelmi ügyekben jelentkeztek, kértek segítséget.

Magam ugyan hetente csak egy délelőttöt töltöttem az egykori irodán a Kéleti Károly utcában, de a téli hónapokban az is emlékezetes maradt. Az utcára nyíló kis helyiséget nem lehetett átfűteni és az ott dolgozók dideregve hajtották kézzel azt a lestrapált stencil-gépet, melynek segítségével lapunk hősi elődjének számító, néha bizony csak alig-alig olvasható lapjai készültek. De azért rendre elkészültek, a madarászok pedig olvasták őket, örültek nekik. Boldogok voltunk, amikor a fejlődés első jeleként 1977-ben megjelenhetett az első, most már "komoly kinézetű" fűzött Madártani Tájékoztató, tíz évvel később a címodalra már fekete-fehér fotó is került, ma pedig színes borítós Madártávlatunk, kívül és belül kitűnő színes ábrákkal il-

lusztrált folyóiratunk (Túzok) és egy minden tudományos igényt kielégítő madártani szaklapunk (Ornis Hungarica) is van. Egyesületünk újabb könyveket is ad ki, melyekből az is kiderül, hogy a munkatervekbe fokozatosan "becsempészt" egyéb állatcsoportok - de nevérek, kétélűek, hüllők és lepkék - révén mennyit bővült, szélesedett és persze színesedett is tevékenységi területünk. 25 év alatt soha nem remélt, szinte hihetetlen fejlődés!

Visszatekintve élményt jelentettek, és ma már tudjuk, hogy a jövő ígérteit hordozták magukban az első közgyűlések. Szinte mindig ugyanazok az emberek jöttek össze és ismerősök voltak a tárgyalási problémák, a tervezett feladatok is. Nagyokat derültünk Kónya Jóska vagy

Brellos Tamás szellemes hozzászólásaiban, örültünk az ismertett szép eredményeknek, a sikeres fészekörzéseknél, ami talán a végpusztulástól mentette meg a hazai kerecsen állományt, a gyűrűzéssel kapcsolatos sikereknek, a helyi csoportok, szakosztályok érdekes, tanulságos beszámolóinak. Napjainkra változott a taglétszám, bővültek, szerteágzóbbak lettek a feladatok és szaporodtak a szebbnél szebb eredmények. Ki gondolta volna 25 évvel ezelőtt, hogy mára 100 milliós nagyságrendű költségvetésünk lesz, hogy 5000 hektáron felüli alapítványi területen folyhat természetvédelmi munka, olyan területeken, mint például a Csikvarjai-rét vagy a biharugrai halastavak, irodáink, autóink lesznek és magától értetődő természetességgel hívják meg az Egyesület képviselőit minden, a természetvédelemmel kapcsolatos tárgyalásra, konferenciára? Nem is beszélve az egyre bővülő, szerteágzó külföldi kapcsolatokról. Ezt valószínűleg senki nem remélte volna. Mint ahogy ma sem tudjuk, mit hoz számunkra az elkövetkező újabb 25 esztendő. Lehet, hogy tagjaink akkor egyesületi helikopterekről számolják majd az őszi és tavaszi vonulás idején gyülekező madarakat?

Napjainkra szerteágzóbbak lettek a feladatok és szaporodtak a szebbnél szebb eredmények.

Oly korban éltünk...

Annak ellenére, hogy az MME megalakulásával kapcsolatban, mint az már a korábbi írásainkból is kiderült, nem volt a pártvezetésnek különösebb aggálya, néhány esetben azonban az emberi butaság, irigység kellemtelen órákat, napokat szerzett kis csapatunknak. Íme ezek közül az egyik, melynek következménye több hetes vizsgálódás, jelentések írása lett, s nem csak személy szerint nekem, hanem Rakonczay Zoltánnak és Madas Lászlónak is, aki akkor a Pilisi Parkerdőgazdaság igazgatója volt, és aki mindezek ellenére továbbra is segítette munkámat, munkánkat.

K.Gy.

Pilisi Állami Erdőgazdaság Vezetőjének

Közöljük az Elvtársakkal, hogy az Önök dolgozója, név szerint Kállay György állandóan a hivatalos munkaidő alatt végzi el a Madártani Egyesület főtitkári munkáját. Minden héten egy egész munkanapot tölt el a Madártani intézet helyiségében, ahol az egyesület pár perces adminisztrációs ügyeit intézi.

Az egyesület egy társadalmi tömörülés és a tagok kizárólag csak társadalmi munkával segítik egyesületüket és nem munkaidő alatt, hanem szabadidejükben. Úgy tudjuk, hogy a Munka Törvénykönyve szigorúan megtiltja a társadalmi munkának hivatalos munkaidő alatt történő végzését. (Emlékeztető a legutóbbi Párt Kongresszuson elmondottakra is!)

Egyik munkatárs szerint Kállay Györgynek olyan kevés a napi munkája, hogy mellette másodállást is el tudna végezni a munkaideje alatt. Ilyen kirívó esetek hallatára összeszorul munkás öklünk. Nekünk a gyárakban a teljes 8 óránkat ki kell dolgozni, komoly felelősséggel. Ha véletlenül pár percet késünk, nekünk azt levonják fizetésünkéből. A mi társadalmi munkánkat mindig csak a szabadidőnkben végezzük, a Kommunista műszakot is beleértve.

Fenti bejelentésünket kérjük kivizsgálni és az illető ellen eljárni. Az egyesület vezetősége ellen is bejelentést tettünk illetékes helyen, mert őket is felelősség terheli. Elküldtük az alábbi címekre: 1. Munkaügyi Minisztérium, 2. Magyar Forradalmi Munkás Paraszt Kormány Titkársága, 3. Népszabadság Szerkesztősége, Budapest, 1975. december hó. 10.

Tisztelettel

Több kommunista fizikai dolgozó

(A levelet betű szerint idéztük)

A tények mellettünk szólnak

Többen támogatják a természetvédelmet hazánkban, mint eddig gondoltuk?

Drexler Szilárd

A hazai természetvédelmi egyesületek többsége számára szinte csak vágyálom az a társadalmi támogatás, amely sok külföldi szervezet munkáját rendkívül hatékonyá teszi. A környezeti kultúra ezekben az

Az alábbiakban vázolt közvélemény-kutatás eredménye jól mutatja, hogy a jövőben mind a gazdasági, mind a politikai szférának bizony számolnia kell a természetvédelmi érdekek támogatásával.

A MAGYAR LAKOSSÁG VÉLEMÉNYE MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ÉRTÉKEINEK VÉDELMÉRŐL

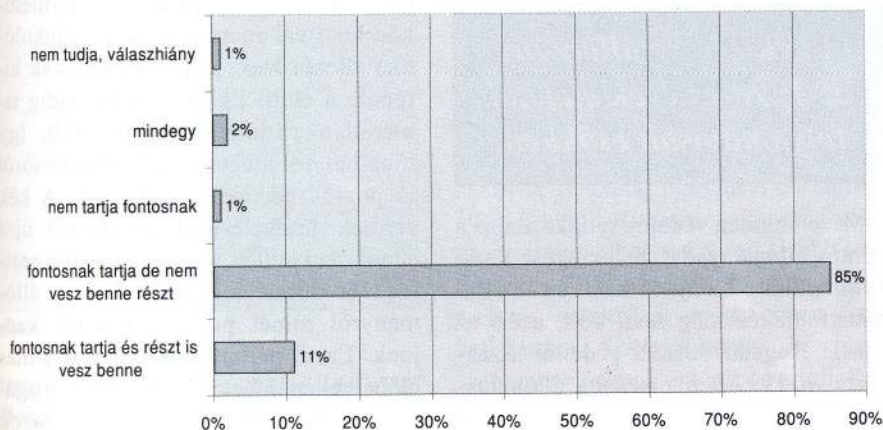
Szinte minden felnőtt magyar állampolgár számára fontos az ország természeti értékeinek védelme. Az emberek túlnyomó többsége (85%) elvi támogatását fejezte ki a természet megóvásával kapcsolatban. A lakosság további 11%-a az elvi támogatás mellett tényleges természetvédelmi tevékenységet is végez.

Összességében hazánk természeti értékeinek védelmét a felnőtt lakosság 96%-a fontosnak tartja.

A MAGYAR MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET ISMERTSÉGE

A lakosság 68%-a állítja, hogy hallott már az MME-ről, minden negyedik állampolgárnak az egyesület munkájáról, tevékenységéről is van információja.

Fontosnak tartja-e hazánk természeti értékeinek védelmét?

országokban azt eredményezi, hogy az egyesületek nagy tömegeket tudnak megmozgatni, kiterjedt tagsággal rendelkeznek. Társadalmi súlyuknak megfelelően közvetlenül vagy közvetve (pl. a tudatformálás útján) hangsúlyosan tudják a természetvédelem érdekeit képviselni a döntéshozók, gazdálkodók előtt.

Jó példája ennek az Angol Királyi Madártani Egyesület (RSPB), amely több mint egymillió tagot tart nyilván.

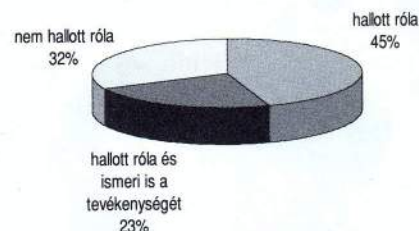
A madarak védelme, úgy látszik, népszerű, hiszen hazánkban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) tagdíjfizető tagsága meghaladja az 5000 főt. Az egyesület Közép-kelet-Európa legnagyobb társadalmi természetvédelmi szervezete és ez jelzi, hogy az MME szellemisége, a társadalom felé küldött üzenete megfelelő visszhangra talált.

A huszonöt éve alakult egyesület ennek ellenére kevés támogatást tud más hazai forrásokból megszerezni. Az ún. ökoszponzorálás hazánkban még nem jellemző, a cégek nem áldoznak természetvédelmi célokra.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület megbízásából a SZONDA IPSOS 1999. április 7-18. között személyes megkérdezéssel alapuló közvélemény-kutatást végzett azzal a céllal, hogy felmérje a magyar lakosság véleményét a természeti értékek védelméről, valamint arról, hogy vásárlói döntésük során preferálják-e azon cégek termékeit, melyek áldoznak a természetvédelemre. A vizsgálat kitért az MME ismertségére is.

A kutatásban megkérdezettek száma 1000 fő volt, akik együttesen - nem, életkor és településtípus szerint - az ország felnőtt népességét reprezentálják.

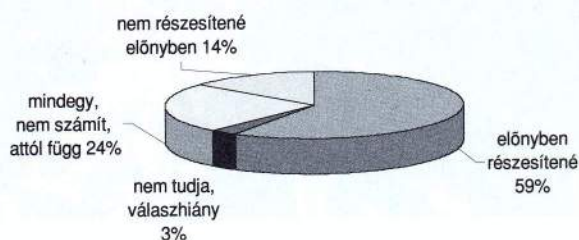
Hallott már az MME-ről?

VÁSÁRLÁSI DÖNTÉSEK

A lakosság 59%-a vásárláskor előnyben részesítené egy olyan cég termékét, szolgáltatását, amely bevételéből áldoz a természetvédelemre egy olyan céggel szemben, amelyik nem tesz ilyen ajánlatot.

Ön vásárláskor előnyben részesítené-e olyan cégek termékét, szolgáltatását, amelyek a nyereségéből áldoz a természetvédelemre?

Kék vércse felmérés

Tóth Imre - Marik Pál

A kék vércse hazánk egyetlen telepesen is fészkelő ragadozó madara. Elterjedési területének nyugati határát Magyarországon éri el, tőlünk nyugatabbra már ritkán költ, de a Dunántúlon is csak alkalmilag fészkel. Jellegzetes síkvidéki faj, ezért nálunk főleg az alföldi pusztaterületeken találja meg életfeltételeit. Mint a többi sólyomféle, a kék vércse sem épít fészket, más madarak korábban épült elhagyott fészkekben költ. Telepes fészkeléséből adódóan erre leginkább a vetési varjú kolóniáiban van lehetősége, azok fészkeit foglalja el a varjú fiókáinak kirepülése után. Hazai állományának egy része ezért a vetési varjú telepein költ, másik része egyesével, vagy egymástól nem nagy távolságra ún. laza kolóniában, leggyakrabban szarka és dolmányos varjú fészkekben.

Hazai állományát az 1990-es évek elején 2000-2200 párra becsülték. Az ország egyes térségeiben az MME tagjai évek óta végeznek kék vércse állományfelméréseket és más védelmi célú tevékenységeket, pl. műfészkek kihelyezések, fészektelep ör-

zések (Békés-, Csongrád-, Jász-Nagykun-Szolnok-, Pest megyékben, a Borsod-hevesi síkon és a Hortobágyon). E munkák során kiderült, hogy a nagy fészkelő telepek egyre többfelé szűntek meg. Ennek fő oka minden esetben a vetési varjú populáció drasztikus csökkenése volt. A "dúvadgyerítést" a legtöbb vadászatra jogosult túlzásba vitte, és ez a folyamat helyenként sajnos még ma is tart (pl. Dél-Alföld).

A kék vércse állomány az 1990-es évek elejétől folyamatosan csökken.

Mivel minden védelmi munka alapja a pontos állományadat, és az egész hazai költőterületre kiterjedő kék vércse állományfelmérés még nem volt, ezért az MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya 1997-ben országos állományfelmérést szervezett. A munkához a Központi Környezetvédelmi Alap "h" kerete nyújtott anyagi támogatást.

A felmérésben a Békés megyei, Büki, Csongrád megyei, Hajdú-Bihar megyei, Heves megyei, Zempléni Csoportok illetve a Jászkun Természetvédelmi Szervezet vettek részt. Ezen kívül a rendelkezésére álló adatokat elküldte Bács-Kiskun megyéből Vajda Zoltán és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből Haddarics Béla.

A felmérés tavasszal kezdődött, a Csoportok tagjai a működési területükön lévő valamennyi ismert varjúkolóniát ellenőriztek, még a varjúfiókák kirepülése előtt. Ekkor néhány addig ismeretlen varjútelep is előkerült, így több helyről a vetési varjú populációról is pontos adatokhoz jutottunk. A kék vércsék fészkelésének kezdetétől újra ellenőrizni kellett a telepeket, néha esetleg többször is, hogy a költő vércse állományról minél pontosabb képet kapjunk. Ezzel párhuzamosan az alkalmas élőhelyeken lehetőség szerint a magányosan fészkelő, ún. szoliter párok számlálása is megtörtént. Ennek határfoka az állomány szétszórtsága miatt természetesen kevésbé volt pontos. A megfigyeléseket egységes adatlapra rögzítették, melyeket a területi koordinátorok gyűjtöttek össze, majd valamennyi adatlap a munkát szervező Békés megyei Csoporthoz került feldolgozásra. A beérkező adatok eredményét a táblázat tartalmazza.

A felmérésből kiderült, hogy a csökkenés ellenére még mindig a Hortobágyon és térségében költ a legjelentősebb kék vércse állomány. Ez minden bizonnyal az ott még viszonylag nagy számú varjú populációval, a kedvező élőhelyi adottságokkal, és nem utolsósorban a megfelelő védelemmel van összefüggésben. Viszonylag stabil, némileg összefüggő állomány található Pest megye keleti, illetve Jász-Nagykun-Szolnok megye nyugati részén, valamint a Borsod-hevesi síkon. Legnagyobb ismert kék vércse telep a Pest megyei Abony határában volt, ahol 61 pár költött egy 245 fészekből álló varjútelepen. Érdekes volt az Újszász mellett talált 34 páros kék vércse laza kolónia is, ahol 21 pár kék vércse örvös galamb fészkekben, 13 pár pedig szarkafészkekben költött, keskenylevelű ezüsthán.

Kék vércse pár

Szevesényi László

A Borsod-hevesi síkon, valamint Csongrád megyében jó eredményeket értek el műfészek kihelyezésekkel. Ezeket más fészkelési lehetőség híján szívesen foglalták el a kék vércsék.

Az alapos területbejárások ellenére sem találtak költő kék vércsét Heves megye délnyugati részén, valamint a Hernád-völgyben. Általánosságban elmondható, hogy az Alföld nagy kiterjedésű, intenzíven művelt mezőgazdasági

Örhelyen

Dr. Molnár Gyula

területeiről teljesen hiányzik. Ilyen volt Békés- és Csongrád megye jelentős része is. Negatív csúcs volt a Békés megyei állomány, ami az utóbbi hat évben az 1991-es 550 párról 1997-re 150 párra csökkent. Nem készült teljes körű felmérés, de az élőhelyi adottságokat figyelembe véve kisebb populáció költött még a Bodrog-közben és a Szatmár-beregi síkon. Dunántúli fészkeléséről nem kaptunk jelentést, ezért ott valószínűleg csak alkalmilag költ.

Az összes beérkezett adatlap értékelését követően megállapítható volt, hogy a felmérések általában a már régebb óta ismert "tipikus" élőhelyeken törtétek. A teljes költőállomány mintegy 80%-áról kaptunk információt. Ezt figyelembe véve a kék vércse magyarországi állománya 1997-ben 1300-1400 párra tehető. A populáció egyharmada telepesen, kétharmada magányosan vagy laza kolóniában fészkel. Ez az arány rendkívül kedvezőtlen, ugyanis a szoliter párok átlagosan egy fiókával kevesebbet repítenek, mint a telepeken fészkelők.

A felmérés végeredményét összegezve megállapíthatjuk, hogy a kék vércse állomány az 1990-es évek elejétől folyamatosan csökken. A fogyatkozás fő oka kétségtelenül a vetési varjú populáció országos csökkenése, valamint néhány területen az alkalmas élőhelyek beszű-

külése (pl. gyepfeltörés miatt, vagy legeltetés elmaradása következtében). Ma már egyértelműen látható, hogy a kék vércse hazai faunában nagyobb számban történő megőrzése, csak a vetési varjú védelmével párhuzamosan oldható meg. Ezért a vetési varjú védettsége a költési időszakban elengedhetetlen. E faj vad-

Kék vércse tojások

Péchy Tamás

szatának tilalmi idejét ki kell tolni június 30-ig (jelenleg március 1-től április 30-ig lehető). Különösen fontos a szét-szórt területi elhelyezkedésű kisebb varjútelepek (100 pár alattiak) megőrzése, melyek védettséget egész évben fenn kell tartani. Ahol szükséges, meg kell szervezni a telepek őrzését a varjúfiókák kiszédésének megakadályozása érdekében. Általános, de fontos élőhelyvédelmi feladat a még meglévő gyepterületek fenntartása, hiszen a kék vércse csak ezek közelében telepszik meg. A megfelelő élőhelyeken a műfészek kihelyezéseket folytatni kell, mivel sok területen nincs más fészkelési lehetőség a vércsék számára. A különböző területeken a helyi gazdálkodókkal való jó kapcsolattartás is hasznos lehet.

A kék vércse védelmi státuszában 1996-ban változás következett be, ugyanis a faj átkerült a fokozottan védett madárfajok közé. Ez azonban önmagában még nem oldja meg a fennálló védelmi problémákat. Ezt bizonyítja sajnós az is, hogy e cikk összeállítása során, az 1998-ban egyes területeken újra elvégzett felmérések adatai további kék vércse állománycsökkenést jeleznek.

Végül köszönjük a felmérésben résztvevő valamennyi tagtársunk segítségét, különösen a területi koordinátorokét, név szerint Firmánszky Gábor, Kotymán László, Solti Béla, Szitta Tamás, Urbán Sándor és Ványi Róbert munkáját!

Hely	Varjútelepen költő párok	Egyesével ill. laza kolóniában költő párok	Műfészekben költő párok	Összes fészkelő pár	Megjegyzés
Békés megye	46	70	6	122	Becsült megyei állomány 150 pár
Bács-Kiskun megye	40	89	0	129	
Borsod-hevesi sík	29	113	10	152	
Csongrád megye	0	59	20	79	Becsült megyei állomány 110 pár
Hajdú-Bihar megye	-	-	-	380	
Pest megye	111	39	0	150	
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0	3	0	3	Nem volt megyei felmérés
Szolnok megye	13	102	0	115	
Összesen:	239	475	36		

A kék vércse állománya térségenként

Védett molylepkék V. rész

Sodrómolyok és szakállasmolyok

Szabóky Csaba - Kun András

A sodrómoly (ilonca) elnevezés arra a tulajdonságra utal, hogy a család egyes fajai tápnövényük leveleit összesodorják. A hernyó nagy szakértelemmel lát munkához. A levél széléhez köti a selyemszálat, majd ennél fogva a levéllemez közepe felé húzva, a meggörgbített levelet rögzíti. Kis lépésekben mindaddig ismétli a műveletet, míg a levélből egy sodrott "szivar" nem keletkezik. Az így kialakított többfalú cső kitűnő klímát és bűvőhelyet kínál számára.

A nagy fajszerű család a trópusokon a legfajgazdagabb. Hazánkból 115 nemét és 428 fajtát tartjuk számon.

A sodrómolyok rendszerint kis termetű zömök lepkék, a 30 mm szárnyfeszítávolságot csak néhány lepke éri el. Csápjuk az elülső szárny feléig ha ér. Szárnyukon rendszerint egy jellegzetes, közel négyszög alakú ún. tükör látható, melynek keretét és belsejét fényes csillogó pikkelyek borítják. Többségük éjjeli vagy szürkületi, a mesterséges fényre jól repülnek. Tavasszal, kora nyáron késő délután, ha megállunk egy fa alatt, az ég felé pillantva megfigyelhetjük a sodrómolyok olykor tömeges különös táncát. A sodrómolyok között igen sok faj akad, mely nem kis bosszúságot okoz az erdészeknek, kertészeknek és a kiskerttulajdonosoknak, hiszen táplálkozásukban nem válogatósak, s így a növények gyökerét, rügyeit, virágait, terméseit egyaránt kedvelik. Ilyen fajok - a teljesség igénye nélkül - a tölgyilonca, szőlőilonca, almamoly, szilvamoly.

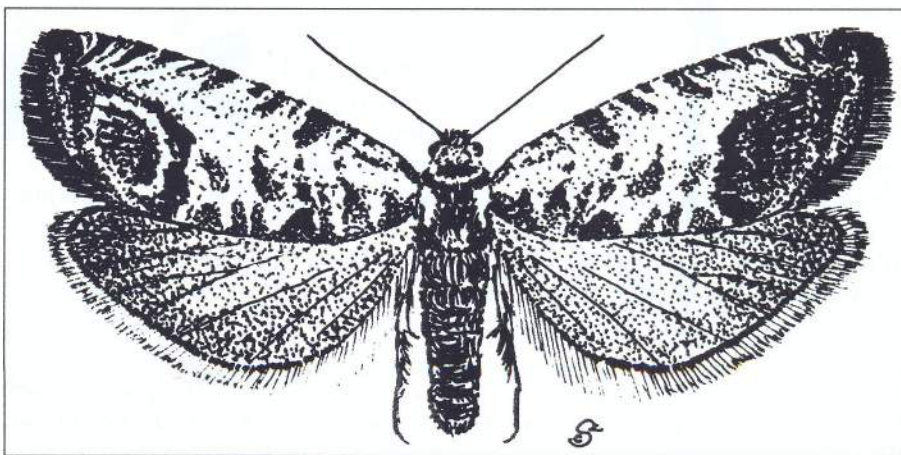
Amikor hazai gyümölcsöt fogyasztunk, és belőle előkerül a rózsaszín, vagy fehér "kukac", az rendszerint valamelyik sodrómoly hernyója. Ismert olyan sodrómoly, mely a gu-

bacsdarázs nyomán keletkezett gubacsban, mint albérlő lakik, sőt a lakást eszi és abban is bábozódik.

Figyelemre méltó a kormos gyantamoly - alkalmazott és találóból nevének gyanta gubacsmoly -, melynek hernyója az erdeifenyő hajtását rágja, s az eközben kicsorgó gyantából egy gu-

által kifejlesztett sexferomon (CSA-LOMON) csapdák tömegesen gyűjtötték imágóit. A tölgyimakkmoly természetvédelmi értéke 10 000 Ft.

A szakállasmolyok családja leginkább a trópusokon mutatkozik színpompás fajokkal. Európában is megtalálhatók képviselői, de messze szeré-

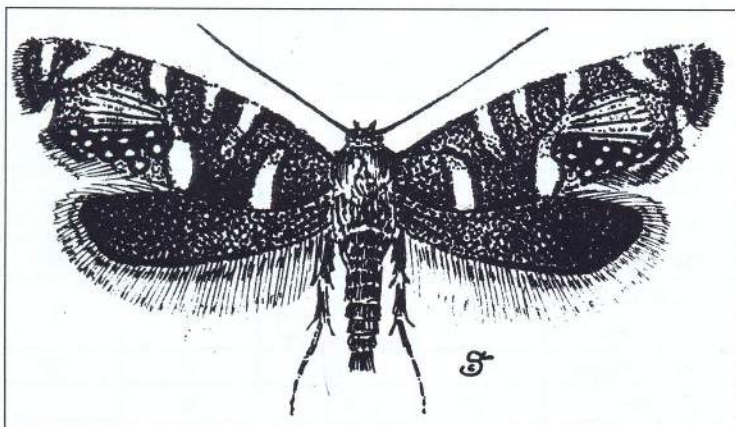
Magyar tölgyimakkmoly

bacs formájú gömb keletkezik, mely védett otthont nyújt a rendszerint két évig fejlődő hernyó számára. (Figyelem! Ez a képződmény nem valódi gubacs.)

A magyar tölgyimakkmolyt Gozmány László, a Magyar Természettudományi Múzeum lepkésze írta le a tudományra újnak 1957-ben, a Budakeszi melletti Hársbokor-hegyről gyűjtött példányok alapján. Azóta a gyűjtők nemigen fogták, viszont az ERTI fénycsapdákból 1-2 példány előkerült. A lepke májusban repül. Nagy meglepetés volt néhány éve, mikor a MTA NKI

nyebb színekkel megáldva. Hazánkból 5 nem 18 faja ismert. Általában az elülső szárnyak mintázatában fehér vagy fehéres ékfoltok láthatók és a csúcban, vagy a külső szögletben ezüstös pöttyök díszelnek. Nappal repülő fajok, hernyóik fűfélék magjában rágnak, vagy levelekben és hajtásokban aknáznak. (Aknának nevezünk minden, az élő növényben olyan rovarrágta üreget, amelyiknél legalább a kukutikula sértetlen marad.)

A budai szakállasmoly - mely egyben a hazai legnagyobb szárnyfeszítávú fajunk, mintegy 20 mm - védeltségét élvez. Természetvédelmi értéke 10 000 Ft. Treitschke írta le 1837-ben hazai példányok alapján. A budaörsi Csíki-hegyekben gyűjtötték az 1960-as évek közepéig, majd közel 30 évi szünet után újból előkerült, de a Budai-hegység más pontjairól. Május végén, június elején repül, tápnövénye ismeretlen. Legkönnyebben a délelőtti és a késő délutáni időszakban figyelhetjük meg, amint méltóságteljesen legyez szárnyával, a pihe-ésre kiválasztott növényen, s ilyenkor megcsillannak a barna lepke csodálatos ezüstös foltjai.

Budai szakállasmoly

Gondolatok a nappali lepkék természetvédelmi szerepéről

A nappali lepkék a madarak mellett az egyik legismertebb, leglátványosabb állatcsoport. Színpompás, légiés állatok, amelyek a gyermekek színes mesekönyveiben és az ökológus-zoológus kutatók tudományos publikációiban egyaránt megjelennek. A gyakori, dekoratív fajok mindenki által könnyen megfigyelhetők

Péchy Tamás

Nappali pávaszem

a falusi, virágokkal tarkított utcáktól, vagy városi parkoktól, kezdve a "szabad" természetig. Mindenkinek a figyelmét leköti, ha csak 1-2 percre is, egy lila orgonára szálló sárga-fekete kardospillangó, vagy a parkok gyepeiben is repülő apró, kék színű, ezüstös plebejus-boglárkák tevékenysége. Így nem véletlen, hogy az MME is felismerte, hogy a gerinces állatokon kívül egyre nagyobb társadalmi igény körvonalazódik a sokak számára ismert, rendkívül attraktív nappali lepkék megismerése, védelme tekintetében.

A nappali lepkék közül a hazai jogszabályok 61 fajt helyeztek védelem alá. Természetvédelmi értékük 2000 Ft-tól 50 000 Ft-ig terjed. Ha arra gondolunk, hogy pl. az egyedenként 50 000 Ft eszmei értékű zefir boglárka, vagy a magyar színjátászólepke az élőhelyén nagy egyedszámban fordul elő, bizony komoly "súlyt" jelent a milliós nagyságrendű természetvédelmi érték az adott élőhely vagy populáció védelme érdekében.

Az 1989-ben megjelent Vörös Könyv 158 valamilyen szinten veszélyeztetett lepkét sorol fel, amelyből 38 faj tartozik a nappali lepkékhez. Bár egyes fajok veszélyeztetettségi fokát - a legújabb kutatási

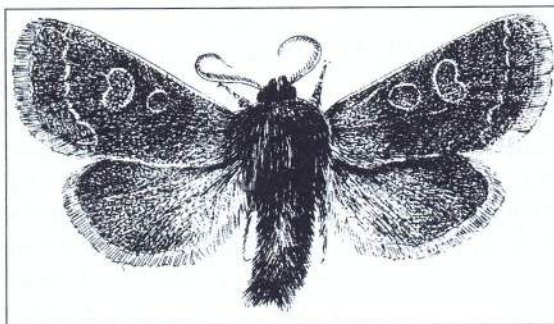
eredmények tükrében - át kell értékelni, azonban a lista így is jól jelzi a nappali lepkék veszélyeztetettségi helyzetét hazánk faunájában.

A Berni Egyezmény ("Az európai élővilág és természetes élőhelyei megőrzésének egyezménye") a vadon élő növény- és állatfajok és élőhelyeik védelméről rendelkezik, amelyhez hazánk 1990 márciusában csatlakozott. Az egyezmény függelékében közli a védendő fajok listáját. A II. függelékben felsorolt fokozottan védett és a III. függelékben felsorolt védett állatfajok listáján számos nappali lepke szerepel. Az egyezmény ajánlásaiban megfogalmazott speciális védelmi programokat igénylő fajok száma hazánkban 9.

Az IUCN Vörös Könyvében 5 hazánkban előforduló nappali lepke kapta meg az európai szinten veszélyeztetett "rangot".

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előkészítő folyamatában további komoly természetvédelmi kötelezettségeink lesznek, amelyekben a nappali lepkék kiemelt szerepet kapnak (pl. Habitat Directive - 208 nappali lepke faj!).

Hosszasan lehetne sorolni azokat a vörös listákat, egyezményeket, amelyekben a nappali lepkék védelméről rendelkeznek, azonban a fent említett, jogi háttérrel rendelkező természetvédelmi szabályozások is elegendő alapot nyújtanak ahhoz, hogy a lepkék és élőhelyeik védelmével hatékonyan foglalkozzunk.

Dr. Varga Zoltán

Magyar tavaszi fésűsbagoly

Természetvédelmi jogi háttérrel és a legnagyobb magyar társadalmi természetvédelmi egyesület gondoskodásával, úgy tűnik, hazánkban is kezd kibontakozni a korábban "elhanyagolt" gerinctelen állatfajok és élőhelyeik védelme. Ezt gyakorlattá tenni, a társadalom szélesebb rétegeivel megismertetni egy rendkívül látványos, az embereket érzelmileg is megragadó állatcsoporton, a nappali lepkéken keresztül lehet talán legjobban.

Ehhez nyújt lehetőséget az MME 1999 februárjában megalakult Nappali lepke és Szitakötővédelmi Szakosztálya, amely az amatőr és hivatásos szakemberek lepke- és szitakötővédelmi tevékenységét szeretné még szervezetesebbé és eredményesebbé tenni.

Ilonczai Zoltán

Örömmel várjuk jelentkezésüket a Vadvil Kft. Szentendrei vadász boltjában!

Büszkék vagyunk, hogy a madármegfigyelésekhez használt spektívekből, távcsövekből már jelentős mennyiséget értékesíthetünk egyesületek, cégek, magánszemélyek felé. Így nemcsak reklám, hanem kellő számú referencia is rendelkezésre állhat választásukhoz, az alábbiakban kínált termékeinkről.

- Kowa, Optolyth spektívek az igények szerinti különféle nagyítású okulárokkal.
- Kedvező árfekvésű AKAH 45 fokos 20-60x-60 spektív.
- Hubertus olcsóbb, és egyéb minőségi kereső távcsövek nagy választékban.
- Fejfhálós álcaruhák, minőségi gumicsizmák, bakancsok, hátizsákok, kabátok, lámpák, outdoor, vízhatlan nadrágok, dzsekik, ingek, kések, bicikák széles skáláját kínáljuk.

Kérjen információt árainkról telefonon, vagy keressen fel minket személyesen.

Vadvil Kft.

Szentendre 2000 Kózúzó u. 7.,

Telefon: 26/317-385,

Fax: 26/311-205.

Nyitvatartás:

Kedd-Péntek 9-17 óra,

Szombat 9-13 óra.

A Hanság és természeti értékei

Pellinger Attila

A Hanság hajdan hazánk egyik legnagyobb összefüggő lápterülete volt. Történetében jellemzőek a szélsőséges, szélsőséges vízviszonyok és az ellenük való folytonos küzdelem, s ez még napjainkban sem ért véget.

Ez a természeti törvények uralta mocsárvilág - a Fertő-tóval összefüggő vízrendszert alkotva - egészen a XVIII. század második feléig megvolt ősi háborítatlanságában. Az egykori lápterület a Fertő-tótól keletre elterülő, azzal együtt kialakult Rábaköz és Mosoni-síkság közé ékelődött - nyugat-keleti irányban hosszan elnyúló medence tengelyében volt. Hossza Lébénytől a Fertőig 55 km; szélessége átlagosan 12 km. Medencéjében sekély víz állt és rajta dús vízinövényzet fejlődött ki. Évezredek során a nád, sás, káka és egyéb növények elpusztult szövevényes maradványai egyre vastagabb lápos réteget alkottak, amit az áradások által hozott iszap tömörített és részben iszapos lápi (hanyos) föld, részben pedig tőzeg keletkezett.

A Hanság változatos felszínét jelenleg is különböző vastagságú tőzegréteg, lápi talaj fedi. A tőzeg síkjából számos 2-3 m magas lápsziget (ún. "gorond") emelkedik ki. Ezek lettek a mocsár meghódításának kiindulási helyei; itt épültek fel a majorok és kisebb falvak.

A táj néhány dombhát kivételével sík. Felszíne a peremrészekről kiindulva enyhén lejt a medence belseje felé. A tengerszint (Balti-tenger) feletti átlagos magassága 113-117 m. A lecsapolások nyomán az ember kultúrterületeivel mélyen benyomult az egykori láp területébe. A sorozatos vízrendezést követően a vízkészlet csökkenése miatt a táj, az élőhely, az életközösség igen jelentősen átalakult.

Ennek következtében a lápok, mocsaras ingoványok helyét rétek-legelők, majd fokozatosan kultúrterületek (telepített rétek és szántók) foglalták el, és a láperdők helyére főleg nemesnyárasokból álló kultúrerdők kerültek.

Az ősi vegetáció egyik legjellegzetesebb képviselője a támasztógyökeres éger. Jelenleg csak mintegy 400 hektáros állományban maradt meg. A hepehupás felületű, hatalmas mocsárvilágot va-

lamikor erek, vadvizek szabdalták, s a kisebb-nagyobb tavak nádasai, a lápszigetek adtak otthont a gazdag növény- és népes állatvilágnak. A láp növényzete több övezetbe rendeződött: a legmagasabban fekvő, külső övezet a rétek, kaszálók birodalma volt, beljebb a nádasok, végül a kákás övezet következett.

A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK

Az 1994-ben alapított nemzeti park a már korábban védetté nyilvánított jellegzetes tájképi és természeti értékek védelmét szolgálja. Területe 19 629 ha. Kezelő szerve a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága. (9435 Sarród, Pf 4., tel.: 99/370-919, 370-926, fax: 99/371-590.)

LÁTOGATHATÓSÁG

A Nemzeti Park észak- és dél-hansági területeinek csoportos (szakvezetési) és egyéni látogatása a kijelölt útvonalon megengedett. A védett területek - a fokozottan védett részek kivételével - "korlátozottan látogatható" kategóriába tartoznak, melyek határát a fontosabb bemenő utaknál "Természetvédelmi Terület" táblák jelzik. A Dél-Hanságban a Csíkos-égeri (Oslai Madárvárta) szabadidőparknál információs tábla ad tájékoztatást.

BEMUTATÓHELYEK:

Fehértó - Madárvárta

9163 Fehértó, Madárvárta
Megtekinthető előzetes megbeszélés szerint engedéllyel (a Nemzeti Park címen vagy a Madárvártán).

Oslai - Esterházy Madárvárta

Oktatóközpont, növény- és állattani gyűjteménnyel (Hany Istók szobra).
Megtekinthető előzetes megbeszélés szerint engedéllyel (a Nemzeti Park címen).

Öntésmajor: A Hanság élővilága című állandó kiállítás.

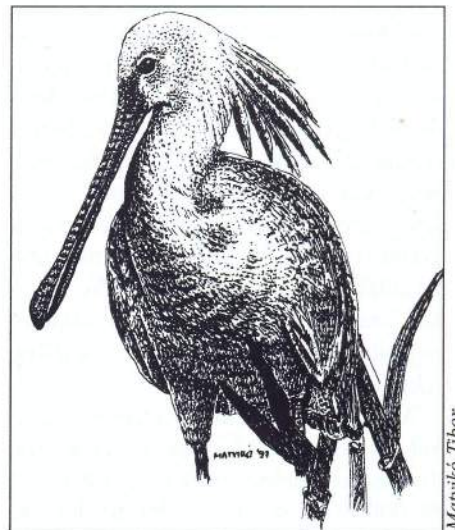
9339 Öntésmajor, Rákóczi u. 1.
Nyitvatartás: október 15-től április 15-ig 9-16 óra között, április 15-től október 15-ig 10-17 óra között.

A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK MEGKÖZELÍTÉSE, BEMUTATÁSA

A nemzeti park területei különállóak és viszonylag nagy távolságra vannak egymástól; ezért a kisebb területi egységeket megközelítés, közlekedés és bemutatás szempontjából külön kell tárgyalni.

ÉSZAK-HANSÁG

Minden irányból jól megközelíthető közúton, illetve Mosonmagyaróvár és Győr felől vasúton is. Kiindulási pontul azonban célszerű Lébényt választani, ahonnan a védett terület gépjárművel érhető el. Lébénytől északnyugati irányban Tárnokrétire aszfaltút vezet. Közben az út mellett húzódó híres gyöngyvirágos tölgyerdőt lehet megnézni, mely jelenleg nem védett terület, így szabadon látogatható.

Kanalasgém

Az út mellett jellegzetes hansági láprétek és a Polgári-Pintérhany rekettgyeűzekkel átszőtt nádas lápmaradványai láthatók. Az egykori római úton gyalogtúrát lehet tenni. Ezt követően a nemzeti park határán húzódó úton Ottómajorig jutunk, közben a Figurák égereseit, ligetes tisztásait láthatjuk. Innen délnyugati irányban a Tőzeg-csatorna mentén végighaladva eljutunk a Koronaerdőig. Ezt megkerülve északra felé tartva a Töllösi erdő szigorúan védett ligetesnyíres részletei láthatók. Ennek megtekintése után köves úton, majd északra

let felé tartva kavicsos úton juthatunk az Öregerdőhöz és Vesszőserdőhöz. Ezen a ligetes, tisztásokkal tarkított tájon az erdőben gyalogos túrák tehetők egészen úticélunk végéig. A nemzeti parkot elhagyva észak felé Mosonmagyaróvárra juthatunk. Az Észak-Hanság szinte egész területe bejárható és bemutatható gépjárműről - fél nap alatt. Kocsival csak lassan, körültekintéssel haladjunk! A leírt, nagyrészt kavicsos útvonal hossza Lébénytől Lébényig 35 km.

BARBACSI-TÓ

A tó a győr-soproni 85. sz. főút északi részén húzódik (Győrtől 23 km távolságra). A kónyi állomásig vonattal is eljuthatunk. A tó és környékének szigorúan védett területe - kijelölt útvonalon - csak gyalogosan járható végig.

FEHÉRTÓ

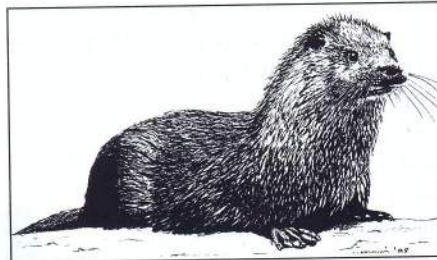
A Barbacsi-tótól mintegy 8 km távolságra van, onnét indulva Kónyt és Fehértó községet érintve közelíthető meg; de közúton is elérhető Enese, Lébény és Bősárány felől. Szigorúan védett területének bemutatása gyalogosan, illetve csónakból végezhető. A tó változatos madárvilága figyelőtoronyból tekinthető meg.

A FEHÉRTÓI MADÁRPARADICSOM

Az egykor kiterjedt Hanság-Fertő vadvízország és mocsárvilágának napjainkig fennmaradt, a múltat idéző színterét a Fehértó. A Hanság keleti medencéjétől délre elhelyezkedő, mintegy 270 hektár kiterjedésű terület Fehértó és Győrsövényháza községek között helyezkedik el, a Rábca folyótól délre. A táj jellegzetességei a kiszáradó láprétek, mocsárrétek, kiterjedt nádasok, bokorfüzesek és füzesek, valamint a nyílt víztükrök. Tájékpíleg, továbbá ritka természeti értékei, védett növény- és állatvilága folytán a Fertő-Hanság Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe. A réteken orchideák virágoznak, mocsári gólyahírek, réti boglárkák virágszönyegében, számos sás-fajjal. Jelentős a kétélű- és hullófaunája, továbbá itt él az emlősök egyik érdekes faja, a patkányfejű pocok. Ez a kis állat jégkorszaki maradványfaj, Magyarországon elég ritka. A Fehértó leglátványosabb élőlényei a madarak. Már a század elején felkeresték a tájat neves ornitológusok, napjainkban pedig 1977-től folyamatosan működik nyaranta július és augusztus hónapokban a Hansági Ornitológiai és Természetvédelmi Kutatótábor. Itt 14 éves kortól tanulhatnak, dolgozhatnak a ter-

mészetvédelem és a madarak, növények, állatok iránt érdeklődő, amatőr és hivatásos megfigyelők, kutatók. Az elmúlt 22 év alatt a sok magyar résztvevőn kívül 23 országból voltak érdeklődők.

A réteken bíbicék, sárszalonnák költenek, zombékos élőhelyeken a hamvas rétihéják, kékbegyek, foltos nádiposzták stb. A nádas részekeken nagy kócsagok, vörösgémek, törpegémek, barna

Vidra

Matyikó Tibor

rétihéják, barkóscinegék, nádiringók, fülemülesitkék. A füzesek környékén gyakoriak a búbosbankák, a függőcinegék, a környező réteken a réti tücsökmadarak, a füzikék, a nyaktekercsek, sőt még a fekete harkály is.

A két tó látogatása az Észak- vagy Dél-Hansággal összekötve is lehetséges.

DÉL-HANSÁG

Jól kiépített közúton minden irányból megközelíthető, de látogatásának legalkalmasabb kiindulási helye Kapuvár, melytől Osló községet érintve a nemzeti park déli része 15 km távolságra van. Közben az Osló-földszigeti út két oldalán tipikus hansági lápréteket láthatunk, de ezek még nem tartoznak a nemzeti park területéhez.

Oslótól 5 km-re észak felé fordulva kavicsos erdei úton juthatunk a Csikos-égeri erdőszákhöz (Osló Madárvárta). Ennek közelében - még a nemzeti park területén kívül - szabadidőpark létesült. A Ház-allén észak felé haladva egyes korú égerállományt láthatunk, ezután a Nemzeti Park szigorúan védett és különleges értékét jelentő öreg égeres sarjerdőjéhez érkezünk. Itt rövid gyalogos séttával a Rábca folyó töltéséről a csornai Hany legszebb rekettyefüzes lápréte tekinthető meg. Ezután a még meglévő támasztógyökeres égerállomány mellett a Csonka-allén végighaladva a nevezetes Királytóhoz jutunk. Jellegzetes hansági réteken át, öntöző-lecsapoló kettős célú csatornákat keresztezve az Osló-hanyi úton végighaladunk a nemzeti park nyugati szélén, annak határáig (Szegedi csatorna).

A Dél-Hanság területén így megtett útvonal hossza 8 km. A nemzeti parkot el-

hagyva a tőzefeldolgozó telep mentén a túra befejezésekként Öntésmajorba juthatunk. A Dél-Hanság jellegzetességeit teljes egészében bemutató, leírt útvonal hossza Kapuvártól Kapuvárig 35 km.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A Hanság egyedülálló természeti képéhez tartoznak a dél-hansági égersarjerdők, melyek tájképi, növénytanilag és erdészeti szempontból jelentős értéket képviselnek, továbbá - mind a Déli-, mind az Északi-Hanságban - a fűzkekkel és rekettyefűzkekkel átszőtt, spontán beerdősülés folyamatában lévő mocsárrétek. A nemzeti park legjelentősebb növénytársulásai: a hínárvegetáció, a nádasok, a rekettyefüzesek, az égererdők és a ligeterdők. Ezek közül is a legjellegzetesebb az égerláp. A hajdani éger nagy kiterjedésű, talajszintből erősen kiemelkedő sajátos támasztógyökeres állományából ma már csak a Királytói-éger és a Csikos-éger területén maradt, mintegy 50 hektár - helyüket zöm-mel nemesnyáras telepítések foglalják el. A szárazabb helyeken fűzligetek állományai jelennek meg. Az Észak-Hanság területén további növénytanilag értékes jelentenek a nyíresek és a tölgy-kóris-szil ligeterdők maradványfoltjai.

A Hanság állatvilága is igen gazdag. A nemzeti parkban a halak közül a folyókban előfordul a ponty, a kárász, a compó, a mennyhal, a csuka, a ragadozó őn, a rózsás márna stb. A lápvilág régen tömegesen található fajai, a pirosszemű keke, a vésetajkú paduc, a csikfélék - szórványosan ma is előfordulnak. A hüllők közül még megtalálható a rákosi vipera, többfajta sikló, az elevenszülő gyík, a kétélűtűek közül a pettyes- és tarajos götte, a mocsári teknős és a békák. A madárvilág szintén gazdag; a nemzeti park területén eddig megfigyelt fajok száma 195. Ritkábban előfordul a fekete gólya, a hamvas rétihéja, a kék vércse, a réti fülesbagoly és a karvalypozsáta is. A területen fészkel a túzok - mely a hansági táj jellegzetessége és egyik legjelentősebb természeti értéke -, a nagykócsag, a barna rétihéja, a kanalas gém, a szürkegém, a szalakóta, a törpegém és a nagy póling. A Hanság a vonuló madaraknak megfelelő pihenő- és táplálkozóhelyet is biztosít. Vonuláskor a csoportosan megjelenő nagykócsag mellett a Barbacsi- és Fehértónak vendége a halászsas is. Az énekesmadarak faj- és egyedszáma is jelentős. Az emlősök közül említést érdemel a pézsmapocok, a nyest és a nyuszt, valamint a ritkán előforduló vidra.

Gólyavárás Kulcson

Kőhalmi Ferenc azzal a kéréssel keresett meg bennünket, hogy segítsünk neki egy gólyapár megtelepítésében. A villanyoszlopokra készített fészektartó kosarak közül adtunk neki egyet, alábbi levelében a kihelyezéssel kapcsolatos tapasztalatait írta le.

Tisztelt Lovászi Úr!

Levelét köszönettel megkaptam. Sajnálattal tájékoztatom, hogy egyelőre nem telepedtek meg gólyák nálunk, így nincs módomban Önnek olyan híreket adni, amelyek érdemesek a publikálásra. Ígérem, hogyha bármilyen kedvező változás történik, azonnal fogok jelentkezni.

Néhány tapasztalatomat azért szeretném elmondani. Március 7-én helyeztük el a gólyafészket kb. 10 méter magasságban, egy öreg és erre a célra átalakított akácfa tetején, oly módon, hogy három lecsontolt ág tartja. A környezetében mintegy 10-12 méter távolságban megtisztítottuk a terepet, hogy a levegőből könnyen észrevehető legyen. A fa a Duna felé lejtő kulcsi Aranyhegy, fentről számított első fennsíkján van, ahonnan a gólyák számára is kilátás nyílik a Dunára, a Csepel szigeten lévő halastavakra, rálátás van a ráckevei Duna-ág egy szakaszára és szemben a Kiskunsági Nemzeti Park tágasságára.

Mindeddig Kulcson egy gólyapár lakott, amely a falu közepén, egy szintén akácfára telepített fészekben élt. A környéken ismerünk egy rácalmási fészket,

dunapentelei, dunaföldvári fészkeket, valamint a kiskunsági oldalon többet is.

Már mindenhova megjöttek a gólyák, de a kulcsi fészkekhez nem, pedig az előző évben 8-10 gólya érkezett egyszerre és ebben reménykedtünk idén is. Nagyon későn, április végén jött meg egy valószínűleg nőtény gólya, aki egyedül

volt, de a legutóbbi hétvégén már öt sem láttuk. Sajnos azt az egy esetet kivéve, amikor két gólya repült el tőlünk kb. 7-800 méter távolságra, át a Dunán a Csepel szigetre, ahol csatlakoztak 5 másik társukhoz, nem láttunk a környéken gólyákat. Így nem is nagyon találhatták meg a fészket.

Most azt tervezzük, hogy az Aranyhegy tetején, a házak között is felrakunk egy fészket jövő tavasszal. Mert meggyőződésünk, hogy az első fészkek is varázslatos helyen van és ha egy gólya megtalálja, akkor többet is ide fognak települni, hiszen látó- és sikló távolságra sok, jó vadászóhely lenne számukra.

Sajnálom, hogy egyelőre csak ilyen hírekkel szolgálhatok, őszintén remélem, ha előbb nem, jövőre majd jobb hírekkel kereshetem meg.

Szívélyesen üdvözli
Kőhalmi Ferenc

Egyesületünknek az is jó hír, hogy egy lelkes gólyabarát időt, pénzt, fáradságot nem kímélve otthont próbál építeni a madaraknak. Terveink szerint még az idén megjelenik egy olyan kiadvány - egy most induló, közös erdélyi - vajdasági - magyarországi program részeként -, amely segítséget fog nyújtani abban, hogy milyen szempontok szerint érdemes kihelyezni a gólyafészkeket. Meg kell azonban jegyezni, hogy nem mindig tudunk a gólyák fejével gondolkodni és a legnagyobb jóakarattal sem sikerül a madarat a fészkekre csalogatni. Ami a kora tavaszi nagyobb számú gólyát illeti, ezek közül sok az előző évi fiatal, még nem ivarérett madár, akik "hazajöttek" de költeni még nem fognak, az öregek majd elverik őket. Sok közöttük a 2-3 éves, még tapasztalatlan madár is, ame-

lyük ügyetlen a fészkekrakásban, a költésben, s ha túl sokáig nem sikerül fészket foglalnia, vagy építenie, nem is fog költeni, hiszen kicsúszik az időből, a vonulásig már nem tudja a fiókákat felnevelni. Az azonban tény, hogy ahol sok fészkek van, csalogatólag hathat a madarakra és több esély van a megtelepítésükre, tehát érdemes fészkeket kirakni.

Lovászi Péter

Felkerül a fészektartó kosár

Lovászi Péter

Gólyafészkek kihelyezése Tökölön

Az MME az elmúlt évben újabb 150 fészektartó állványt készített, mellyel megemelhetők a közvetlenül a villanyvezetésekre épült gólyafészkek. A madarak így nincsenek kitéve az áramütés veszélyének, s a vezetékek sem károsodnak a nagy súlyú fészkek alatt. A MOL Rt. támogatásával készült fészkeket az országban az MME Csoportjai helyezték ki a helyi áramszolgáltatók segítségével. Az egyik fészkek kihelyezését filmre vette az MTV Natura szerkesztősége - itt készültek a fényképek.

Lovászi Péter

Gólyafalu

Gólyafalunak (Bociania Wiska) keresztelték át a lengyelországi Zywkwot. Az Oroszországgal határos kis településen ugyanis harminchat lakosra nyolcvan gólya jut. Az idegenforgalom fellendítésére egy kis múzeumot is berendeztek, ahol a madarakat ábrázoló képeslapokat is árusítanak. (Magyar Nemzet)

Lovászi Péter

Segít az áramszolgáltató

A MADÁRHANGOK ÉS A ZENE

Emlékezés dr. Szőke Péterre az öt éve elhunyt világhírű magyar ornitomuzikológusra

Farkas Ferenc

"1956 június 7-én Balatonföldváron feleségem izgatottan szaladt vissza délutáni kószálásából az üdülőbe és így szólt: gyere... gyere... valami vagy valami oly gyönyörűen és hangosan füttyül a kisfenyvesben... feltűnő zenei dallamokat... de hiába keresem, sehohol senkit se látok.

Odafutottunk, s láttuk: öreg, fekete madár ül mozdulatlanul egy fenyőág csonkján és csak a sárga csőre mozog. Ő énekelt nagyon lassan, tisztán intonálva, valóban zenei módon - motívumzáró hosszú hangjait szépen meg-meg is vibrálva - általam eddig madártól soha nem hallott emberi dallamocskákat. Több hajnalon át hallgattuk a csodálatos állatzenét. Ez volt az igazi - nem csak a költők módján értett - madárzene fölfedezése".

Így kezdődik dr. Szőke Péter, a zenei tudományok kandidátusa, a biológiai tudományok doktora, a Magyar Tudományos Akadémia főmunkatársának "A zene eredete és három világa" című könyve. Ebben a könyvben összegezi a szerző mintegy 35 éven át tartó kutatómunkája eredményét, ornitomuzikológiai felfedezéseit, amelyeket kiemelkedő tudományos eredményként értékelt az Enciclopedia Britannica 1969. évi kötete. Munkája úttörő jelentőségének elismeréseként a Magyar Biológiai Társa-

ság 1980-ban Hermann Ottó díjjal tüntette ki. A tokiói Japán Rádió rendezte tudományos ismeretterjesztő műsorok nemzetközi versenyén elnyerte a nemzetközi zsűri "Japon Prix 1971" különdíját.

Úgy vélem, a magyar madárbarátok körében is érdeklődésre tarthat számot ez a mű, amely alapján véve a madarakról, a madárének kialakulásáról és az emberi zenének a "madárzenéhez" való kapcsolódásáról szól. Különösen érdekes lehet számunkra a madárének magnetofonos lassítós módszerrel történő (hangmikroszkópiái) tanulmányozása, amelyet a világon elsőként és mindmáig egyedülálló módon dr. Szőke Péter alkalmazott. E kutatásokat 1959-ben a Madártani Intézet is támogatta. A kezdeti kutatási eredményekről a Madártani Intézet jelentése "A zene keletkezésének és fejlődésének problémájához" címmel számol be (Zenei Kiadó 1959, 60 oldal).

A "Madártávlat" hasábjain természetesen nincs mód arra, hogy ezt a hatalmas munkát és annak eredményeit részletesen ismertesse. Ezért arra hagyatkozom, hogy megpróbáljam tömören összefoglalni a kutatómunka eredményeit (elfogultan a madárének, madárzene szemszögéből), majd megmutatni néhány olyan érdekességet, amely közérdeklődésre tarthat számot. Meg kell je-

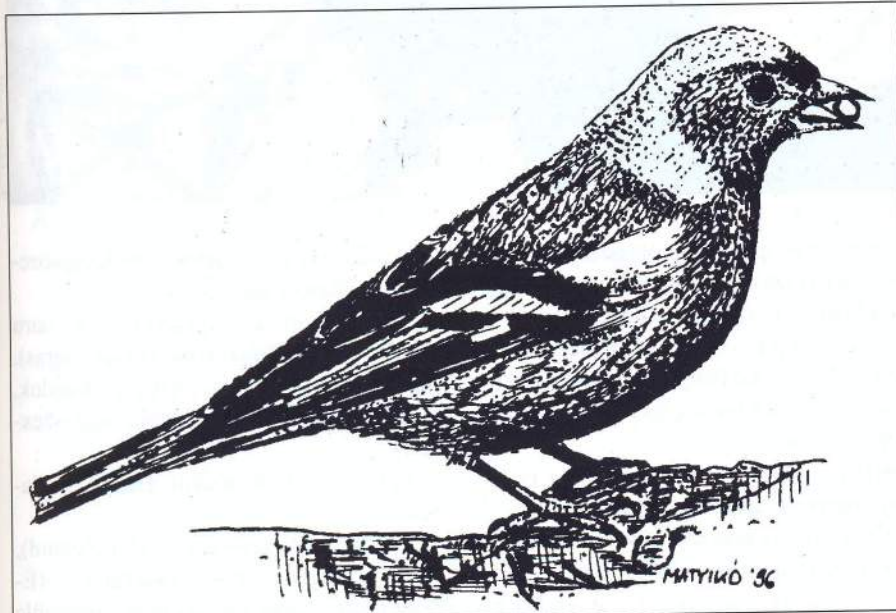
gyeznem, hogy ez a leegyszerűsített és elfogult összefoglalás pontatlanul mutathat be bizonyos részleteket, ezt azonban csak a mű teljes áttekintésével (pl. a "Zene eredete és három világa" című könyv figyelmes elolvasásával) lehet megszüntetni.

A ZENEISÉG JELENSÉGE A FÖLDÖN AZ ÉLET KIALAKULÁSA ELŐTT

Nyilvánvaló, hogy az emberi és állati élet kialakulása előtt is volt hang a földön. Megvoltak ugyanis a hang képződésének feltételei: különféle rezegni képes képződmények (szélkeltette zenei hangok vékony indák mentén, bambusz- és nádtölcserék szájánál, üreges gubók rovarfúrta lyukainak peremén stb.). Azt a jelenséget, amikor a fent leírt módon egyetlen állandó magasságú hang keletkezik, dr. Szőke Péter "fizikai zeneiségnek" nevezte. Az is előfordult, hogy a viszonyok olyan szerencsésen alakultak, hogy egy adott energia (pl. a szél) hatására nem egy, hanem egymás után több hang is szólt. Ekkor tulajdonképpen már elemi dallam keletkezett. Ezt a jelenséget "fizikai" zenének hívjuk. Az elmondottakból az is következik, hogy mind a fizikai zeneiség, mind a fizikai zene az állati és emberi léttől és tudattól függetlenül létező objektív valóság.

AZ ÉLETTELEN FIZIKAI ZENEISÉG ÉS ZENE TALÁLKOZÁSA ÉS ÖSSZEKAPCSOLÓDÁSA AZ ÉLETTELEN ÁLLATI SZINTEN

Az evolúciós fejlődés során az elemi életből egyre magasabbrendű élőlények jöttek létre. Természetes, hogy ezekre az élőlényekre is folyamatosan hatottak a fizikai zeneiség és zene energia-hullámai a levegő közvetítésével, sőt maguk az élőlények is aktív szereplői lettek a hangok előállításának: az élő test és a környezet közötti kölcsönhatások, ill. az élő testen belül keletkezett hanghatások (szervi mozgások, súrlódások, légzés stb.) által. Az élet fennmaradása, ill. fenntartása szempontjából kedvező volt, ha az élőlény minél jobban tudta érzékelni ezeket a hanghatásokat. Lassanként kialakult a hallás és a hangadás képessége az állatvilágban. Az eredetileg fizikai hang "elbiológizálódott" és egyre fontosabb szerepet töltött be a fajok és benne az egyedek fennmaradását és

Erdei pinta

Marykó Tibor

fejlődését szolgáló magasabbrendű környezeti alkalmazkodásban. A magasabbrendű alkalmazkodás úgy valósult meg, hogy fokozatosan kialakult a fizikai hangok hasznos biológiai szerepe: a spontán, majd tanult hangadásformák útján való érintkezés lehetősége és szükségessége. Egyes állatfajok, elsősorban egyes madárfajok hangadó szerve (a légcső, syrinx, a bronchusok, a légzsákok) úgy alakult, hogy alkalmassá vált fizikai harmonikus, azaz zenei hangközök megszólaltatására is. Eleinte véletlenszerűen és mechanikusan ún. átfúvások (felhangról felhangra való ugrások) keletkeztek a hangadó apparátusban, zenei kapcsolatok jelentek meg a hangadásban. Megszülettek az első melódiaalakzatok, mint a madárzeneiség zenei alapegységei. És a fejlődés tovább folytatódott...

A MADÁRHANGOK-MADÁRZENE VIZSGÁLATA A MAGNETOFONOS HANGLASSÍTÁS (HANGMIKROSKÓPIA) MÓDSZERÉVEL

Dr. Szőke Péter a zene eredetéről kialakított újszerű elméletével igen nagy sikert ért el mind zenetörténeti, mind biológiai tudományos körökben. Kutatásait olyan hírességek támogatták, mint Kodály Zoltán, Pernye András, Szabolcsi Bence, Újfalussy József. Az intézmények közül a Földművelésügyi Minisztérium, a Magyar Madártani Intézet, az ELTE Állattrendszertani Tanszéke, a Magyar Biológiai Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia. Világszerte (Bécsről Tokióig, mintegy 22 városban) megtartott előadásaival mindig nagy sikert aratott. Eredményeit elsősorban a hangmikroszkópia bevezetésének köszönhető. Ennek segítségével mintegy 2000 madárfaj hangadásait vizsgálta meg. Az ebből lesűrhető következtetéseknél igen sok olyan eredménye van, amely a zene eredete új elméletének megalkotásában betöltött szerepén túlmenően, önmagában is érdekességnek számít. Az alábbiakban ezekből szeretnék néhány példát bemutatni.

MIÉRT VAN SZÜKSÉG A MADÁRHANGOK HANGLASSÍTÁSOS MÓDSZERREL TÖRTÉNŐ TANULMÁNYOZÁSÁRA?

Ismeretes, hogy az ember érzékszerveinek felbontóképessége véges. Egy tény mindenki által ismert: a mozgófilmmezés kezdetén 16 képkocka/mp kép-váltási sebességet használtak, ezért a mozgások szakaszosnak, darabosnak látszottak. Az ember látása az egyes képeket még külön-külön tudta rögzíteni. Amikor a kép-váltási sebesség 24 képkocka/mp-re nőtt, ez a jelenség megszűnt. Ebből látható, hogy látásunk idő-

beni felbontóképessége kb. 1/20 mp. Ugyanez a helyzet az ember hallásával is. Ha a mp-enként megszólaltatott hangok száma 10 alatt van hallásunk, még minden hangot külön-külön hall. Ha a mp-enkénti hangok száma ennél több, a dallam egyes hangjai nem hallhatók külön-külön, hanem csak a dallam menete (a hangmagasság emelkedése vagy süllyedése). Sok madár hangadása közben a mp-enként megszólaltatott hangok száma elérheti akár a 200-at is (pl. az erdei pinty esetében). Ezért a legtöbb természetes madáréneket az emberi fül csi-csergésformájának észleli, nem képes azt a szükséges részletességgel, teljes alakosságában, jól kivehetően észlelni.

ly) áll legközelebb, képes az emberi zene hangközeinek, az ember által is használt zenei skálarendszerben hangzó dallamok megszólaltatására. A hangmikroszkópia módszerét alkalmazva dr. Szőke Péter erre igen sok bizonyítékot soroztatott fel. Erre néhány példát az alábbi felsorolás tartalmaz.

Egyenletes, változatlan magasságú hangokat szolgáltató madarak:

haris-veréb (É-Amerika), ázsiai kakukk (Szibéria), búbos banka.

Folyamatosan csúszó vagy szabálytalanul változó magasságú hangot adó madarak:

Kea-papagáj (Új-Zéland), csuszka, dankasirály.

Nádi sármány

Ezért szükséges a hanglassítás módszerét alkalmazni. Rendszerint már 4-8 szoros lassítás is világos dallamképet ad, de a hiteles lejegyzés és megismerés érdekében dr. Szőke Péter ennél nagyobb fokú (16, 32 sőt 64-szeres) lassításokat is alkalmazott.

MILYEN ÉRDEKES JELENSÉGEKET ISMERHETÜNK MEG DR. SZŐKE PÉTER KUTATÁSI EREDMÉNYEIBŐL A MADÁRÉNEK-MADÁRZENE TERÜLETÉN?

A madarak hangadó szerve, amely talán a fúvós hangszerekhez (fuvola, furu-

Az emberi zene különböző hangközei szolgáltató madarak:

Énekes hattyú (nagyterc), fehér daru (tisztá kvart), házi tyúk (oktáv ugrás), szécinege (nagy terc, nagy szekundok, tisztá kvintek, tisztá kvartok, nagy szextt).

Egysoros dalformákat éneklő madarak:

Tarka cinkelégykapó (Új-Zéland), kerti sármány, pacsirtasármány (É-Amerika), sárgarigó, füttyülő fülemüle (Szibéria).

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
– alapítva 1974-ben –
kiemelkedően közhasznú tevékenységet folytató szervezet
1998. évi közhasznúsági jelentése

Az MME küldetése

Elősegíteni hazánk természeti értékeinek megőrzését, népszerűsíteni a természetvédelem eredményeit és jelentőségét.

Az egyesület célja

A természet, ezen belül a madárvilág védelmének társadalmi támogatása.

Az egyesület céljai elérése érdekében:

- elősegíti a természeti értékek és a természetvédelem célkitűzéseinek megismerését, népszerűsítését,
- növeli a természetvédelem támogatóinak körét,
- fontos feladatának tekinti az ifjúság természetvédelmi szemléletének kialakítását,
- természetvédelmi kutatásokat, védelmi programokat szervez és valósít meg,
- szaktanácsadással segíti az állami, önkormányzati szervek, valamint a gazdálkodó és társadalmi szervezetek természetvédelmi tevékenységét,
- részt vesz a nemzetközi természetvédelmi szervezetek munkájában.

Az MME Elnöksége 1994-ben fogadta el az egyesület természetvédelmi stratégiáját, amely meghatározta a védelmi tevékenység főbb területeit. Ezek a következők:

- nemzetközi jelentőségű madárélőhelyek,
- füves élőhelyek,
- erdők,
- vizes területek,
- halastavak,
- veszélyeztetett fajok.

Védelmük érdekében kutatásokat végzünk, gyakorlati védelmi programokat szervezünk és valósítunk meg. Részt veszünk a természetvédelmi politika kidolgozásában, alakításában. Természeti értékekben gazdag veszélyeztetett területeket vásárolunk vagy veszünk bérbe, tanácsadást folytatunk, együttműködünk a témában érintett más szervezetekkel és szemléletformáló tevékenységet fejtünk ki.

Az MME szervezete

Egyesületünk arra törekszik, hogy céljait széles társadalmi támogatással valósítsa meg. Az év végéig több mint 23000 csatlakoztak egyesületünkhöz. A közel 5000 tagdíjfizető tag 31 helyi csoportban, 4 szakosztályban, 9 bizottságban és a Tudományos Tanácsban fejtette ki természetvédő tevékenységét. Az országos - központilag koordinált - programjaink megvalósítása is a helyi csoportok részvételével, a különböző szakosztályok és bizottságok szakmai felügyeletével történt.

Természetvédelmi eredményeink 1998-ban

Kutatás

Tagjaink, munkatársaink, szakosztályaink és helyi csoportjaink számos a gyakorlati természetvédelem számára hasznosítható eredményt produkáltak. A kutatások alapvetően két területen folytak. Ezek a madármonitoring és a vonuláskutatás.

MADÁRMONITORING

Az MME **Monitoring Központja** 1998-ban három fő programot működtetett:

1. Ritka és Telepesen fészkelő Madárfajok Monitoringja (RTM)
2. Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM)
3. Vonuló Vízimadár Monitoring Program (VVM)

1. Az 1992 óta működő **RTM** program elsősorban a fontos madárélőhelyek ritka, veszélyeztetett, valamint a telepesen fészkelő madárfajainak hosszú távú állományváltozásainak regisztrálására szolgál. A program keretében 1998-ban számos madárfaj országos állományfelmérését tűztük ki célul, melyek között szerepelt a gyöngybagoly, a gyurgyalag, a partifecske, a szalakóta, a kis örgébics és a hamvas rétihéja. Ezen fajok állományáról 1998. évi adatgyűjtésünk eredményeként jónak mondható országos lefedettségű adatok állnak rendelkezésre.
2. Az **MMM** program az MME új madárállomány-felmérő programja, melyet 1998-ban a kidolgozott felmérési módszer tesztelése érdekében indítottunk el. A program keretében nem csupán a védett területeken élő, veszélyeztetett madárfajok állományát mérjük fel, hanem Magyarország főbb élőhelytípusain élő madarak állományában, hosszú távon bekövetkező változások kimutatása is lehetségessé válik. A programot jelentős külföldi (az Európai Madárszámlálási Tanács – EBCC szakmai és tárgyi, valamint az RSPB anyagi) támogatással tudtuk beindítani. Ezt a programot támogatta a Központi Környezetvédelmi Alap is. **A programba eddig 95 önkéntes kapcsolódott be.**
3. A **VVM** program keretében a Vízimadár-védelmi Szakosztály szervezésében szintén sok önkéntes vett részt a vonuló vízimadarak megfigyelésében.

A Monitoring Központ működése azért is fontos egyesületünk életében, mert minden tagnak lehetőséget biztosít arra, hogy bekapcsolódjon e fontos adatgyűjtésbe.

VONULÁSKUTATÁS - MADÁRGYŰRÜZÉS

Az MME **Madárgyűrűzési Központjának** irányításával a 350 gyűrűző vizsgálóval rendelkező önkéntes egyénileg és a vonuláskutató táborokban összesen kb. 100 000 madarat jelölt meg 1998-ban. A megjelölt madarak felét a táborokban (Kolon-tó, Ócsa, Hanság-Fehértó, Tömörd, Sumony, Fenékpusztá) gyűrűzték, ahol a befogott madarak biometriai adatait is rögzítették. Ezt a programot a Központi Környezetvédelmi Alap támogatta.

A Központ folyamatos kapcsolatban áll az összes európai gyűrűző központtal, illetve a magyarországi természetvédelmi hatóságokkal, partnerszervezetekkel.

AZ MME KUTATÁSI ÖSZTÖNDÍJA

Az ösztöndíjat 1998-ban 7 fő pályázta meg. A Tudományos Tanács egyöntetű véleménye szerint a pályázatok legtöbbje értékes, magas szakmai színvonalú volt. 1998-ban Bán Miklós (KLTE), Garamszegi László (ELTE) és Horváth Márton (ÁOTE) kapott ösztöndíjat.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK KÖZREADÁSA

Kutatási eredményeinket az *Ornis Hungarica* és a *Tűzok* című saját kiadású folyóiratainkban publikáltuk.

Veszélyeztetett fajok védelme

Hosszú évek tapasztalata alapján elmondhatjuk, hogy fajvédelmi programjaink jelentősen hozzájárulnak hazánk természeti értékeinek megővéséhez. Bár napjainkban előtérbe kerül az élőhelyek védelme, továbbra is fontos a hazánkban költő, illetve átvonuló, globálisan vagy európai tekintetben veszélyeztetett madárfajok speciális védelme. Ilyen jellegű tevékenységünk kiterjed a madarakon kívül más állatcsoportok védelmére is. Különösen fontos a jól működő **rákosi vipera-védelmi program**.

TŰZOKVÉDELMI PROGRAM

1998-ban is folytattuk az MME 1989-ben indított tűzokvédelmi programját az Észak-alföldön és Biharban, ahol az illetékes természetvédelmi hatóságokkal együttműködve sikerült biztosítanunk a magyar tűzokállomány mintegy 20%-ának védelmét. Részt vettünk az országos szinkron-számlálásban. Működési területünkön 173 tűzokot vettünk számba. Az országos állomány a számlálás tanulsága szerint 1045 példány. Az élőhely-választást hasonlóan találtuk, mint a korábbi években. A gyeppel együtt a repce, lucerna, gabonafélék, ugar/tarló a leggyakoribb fészkelőhely. 1998-ban működési területünkön 16 veszélyeztetett fészkek vált ismertté. Ezek 50%-át a kaszálás veszélyeztette. Munkatársaink az ismertté vált fészkek és fiókák 76%-át mentették meg az elmúlt év során. A programot a Mol Rt., a KKA, és a Dupont támogatta.

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELMI PROGRAM

1998-ban folytattuk az 1975-ben kezdett ragadozómadár-védelmi tevékenységet. A munkában az év során a helyi csoportjaink 375 önkéntessel vettek részt. Az elmúlt év során folytattuk a **réti, parlagi és békászó sas, kerecsensólyom, kék vércse, uhu és a fekete gólya** állomány részletes vizsgálatát és gyakorlati védelmét. Ennek keretében felderítettük a fészkelőhelyeket, intézkedéseket tettünk azok zavarásainak, károsításának megakadályozása érdekében. Öt esetben kellett a veszélyeztetett fészkek folyamatos éjjel-nappali őrzéséről gondoskodni. Folytattuk a mesterséges fészkek kihelyezését az eredményes költések elősegítése érdekében. 1998-ban tovább növekedett a réti, a parlagi és a békászó sas, valamint a kerecsensólyom hazai állománya. Az elmúlt év során ismét költött a vándorsólyom is.

Novemberben Budapesten megrendeztük a **Nemzetközi Parlagisas-védelmi Konferenciát**.

Mivel a fekete gólya a ragadozó madarakkal azonos élőhelyen él, védelmével a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály foglalkozik. Az országos állományt 200 párra becsüljük. Legjelentősebb veszélyeztető tényező a fakitermelés, ezért az egyes fészkek védelme érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk fenn az illetékes erdészetekkel.

A programot a KKA támogatja.

EGYÉB VESZÉLYEZTETETT MADÁRFAJOK VÉDELMI PROGRAMJAI

Ebben a programban a helyi csoportok önkéntesei szintén nagy számban vettek részt.

Folytattuk a **cigányréce** védelmét. A program keretében a Vizimadár-védelmi Szakosztály felmérte a globálisan veszélyeztetett cigányréce hazai állományát és elkészítette a faj védelmét szolgáló tervet. 1998-tól a BirdLife International megbízásából a faj nemzetközi védelmét is koordinálhatjuk.

A **haris** állománya az utóbbi évtizedekben Európaszerte drasztikusan csökkent élőhelyeinek (nedves rétek) megszűnése miatt. A hazai állomány megőrzése érdekében országos állományfelmérést indítottunk, illetve a földtulajdonosokkal, gazdálkodókkal igyekeztünk megismertetni a hariskímélő gyepgazdálkodási módszereket.

A harishoz hasonlóan a **fehér gólya** állománya is csökken Európában. Tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy a magyar gólyaállomány fennmaradásában a biztonságos fészkelőhelyeknek igen fontos szerepe van. 1998-ban újabb 150 db fészekmagasító kosarat gyártattunk, amelyeket az áramszolgáltató vállalatok segítségével helyeztünk ki a villanyoszlopokra.

A **gyöngybagoly** állomány csökkenésében jelentős szerepe van a templomtornyok lezárásának mivel ezekben fészkel a legtöbb pár. A hazai állomány stabilizálása érdekében elvégeztük a legfontosabb élőhelyeken a fészkelő állomány feltérképezését. A lezárt templomtornyokban 150 db költőládát helyeztünk ki. Tornyak, baglyok, denevérek címmel kiadtunk és az egyházakhoz eljuttattunk egy kiadványt erről a munkánkról.

Szalakóta állományunk csökkenésében a táplálkozóterületek megfogyatkozása, a fészkelőhelyek (öreg, odvas fák) eltűnése, továbbá az elektromos áramütések okozta pusztulások játszottak döntő szerepet. 1998-ban folytattuk a szalakótaállomány felmérését és műodúkat helyeztünk ki.

KÖZÉPFESZÜLTSGŰ ELEKTROMOS LÉGVEZETÉKEK SZIGETELÉSE PROGRAM

Napjainkban a madárvilág számára az élőhely beszűküléssel párhuzamosan az egyik legjelentősebb veszélyforrás a 20 kV-os közepfeszültségű szabad légvezetékek tartóoszlopain bekövetkezett áramütés. Hazánk területén közel egymillió ilyen oszlop található. 180 tagtársunk bevonásával folyamatosan adatgyűjtést végeztünk annak érdekében, hogy kiderítsük melyek a legveszélyesebbek.

1998-ban 8 ezer oszlop szigetelését oldottuk meg KKA támogatással.

HÜLLŐ- ÉS KÉTÉLTŰ-VÉDELMI PROGRAM

A helyi csoportok bevonásával folytattuk a kétéltű- és hüllőfajok állományának és elterjedésének felmérését és gyakorlati védelmét. Az 1994-ben megkezdett rákosi vipera-védelmi program keretében elvégeztük a Duna-Tisza közti állományok feltérképezését a Gyón-Táborfalva lőtérén illetve a Pészér-Adacsi TK területén. A viperák élőhelyén szükséges nevelési feladatok megvalósítása érdekében az MME bérbe vette a Honvédelmi Minisztériumtól lőtér legjelentősebbnek tartott részét, ahol modell értékű „vipera kímélő” gazdálkodást valósítunk meg.

FAJVÉDELMI TERVEK

Az év során közel száz egyesületi tag és alkalmazott munkájának köszönhetően befejeződött 14 védelmi terv kidolgozása az alábbi madárfajokra: cigányréce, fehér gólya, fekete gólya, gyöngybagoly, gyurgyalag, haris, kerecsensólyom, kék vércse, parlagi sas, rétisas, túzok, uhu, szalakóta, székilile.

Természeti értékekben gazdag területek védelme

NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGŰ MADÁRÉLŐHELYEK VÉDELME

A nemzetközi jelentőségű madárélőhelyek védelme az MME egyik legjelentősebb programja, amely 43, összesen csaknem 1,5 millió hektár kiterjedésű területet érint. A program sikeres végrehajtása érdekében elengedhetetlen az MME különböző szervezeti egységeinek, területi szervezeteinek szoros együttműködése. Az elmúlt év során a Központi Környezetvédelmi Alap támogatásával kiadtunk egy könyvet a hazai fontos madárélőhelyekről, amit eljuttattunk a döntéshozókhöz, tervezőkhöz és a jelentősebb gazdálkodókhöz annak érdekében, hogy tájékoztassuk őket e területek természetvédelmi jelentőségéről. Sikerült elérnünk, hogy a fontos madárélőhelyek védelmének szempontjait az Országos Területrendezési Terv és a Nemzeti Agrár-környezeti Program kialakítása során figyelembe vegyék.

A Phare Partnerség '96 program keretében az Angol Királyi Madárvédő Társasággal közösen Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálatot hoztunk létre, amelynek célja, hogy a fontos madárélőhelyeken érdekelt önkormányzatok és gazdálkodók számára segítséget nyújtson a természetvédelmi érdekekkel összhangban álló fejlesztések megvalósításához, illetve a terület értékeit veszélyeztető tényezők megszüntetéséhez. A program végrehajtásában szorosan együttműködünk az érintett Földművelésügyi, Vidékfejlesztési és Környezetvédelmi tárcákkal.

MME REZERVÁTUMOK

Az év során 2 alapítvánnyal tovább bővült a rezervátum hálózatot kezelő közalapítvány-hálózat. 1998-ban 467 hektár területet sikerült birtokba venni. A gyarapodás elsősorban a már megszerzett területek bővítéséből ered. A rezervátum hálózat gyep területeinek fenntartására 229 db juhot vásároltunk adományokból. Ezek régi magyar fajták, melyek genetikai állományukban is komoly értéket képviselnek. A rezervátumhálózat első elemeként tagtársaink számára megnyílt Biharugra, ahol a szálláson kívül gyarapodott a bemutatást szolgáló objektumok száma is.

Robin Chancellor adományából alapot létesítettünk a további területvásárlások segítésére.

EGYÉB ÉLŐHELYEK VÉDELME

A saját területeken kívül közalapítványaink látják el további, közel 15000 hektáron a természetvédelmi kezelést. Nagybritannai BirdLife partnerünk, az RSPB segítségével tovább folytattuk az EU csatlakozás kedvezőtlen hatásait mérséklő tevékenységet itthon és Brüsszelben.

Szemléletformálás, ismeretterjesztés

1998-ban is kiemelten kezeltük a szemléletformálás és ismeretterjesztés kérdését.

MADARÁSZ SULI

Tovább szélesítettük az 1981-ben indult Madarász suli programot. A kibontakozóban lévő országos rendszer szakmai utánpótlást biztosít az átfogó természetvédelmi ismeretek oktatása révén. Szeptemberben módszertani továbbképzést tartottunk a Seregélyes melletti Pelikánház Erdei Iskolában. 1998-ban az országban 12 helyen folyt oktatás a program keretében. Budapest térségében például 600 óvodás, 165 iskolás és 60 pedagógus vett rész rendszeresen a programban. A programot a KKA támogatta.

TÁBOROK

1998-ban is nagy sikere volt a közel negyven helyszínen megrendezett táborainknak, amelyekben több mint ezren ismerkedtek a madarakkal és a természettel. Az érdeklődés jóval meghaladta táboraink befogadó képességét.

Pacsmagon elkészült az erdei iskolánk, amely egész éven át, fogadja az iskolai osztályokat.

MME FALIÚJSÁG

15 éve rendszeresen eljuttatjuk az iskolákba az MME Faliújságot. Az év során kiadványunk megújult, formáját és funkcióját illetően is. A téli számtól Madarász suli néven került a több mint 4000 oktatási intézménybe. Ezzel segítjük az iskolai és iskolán kívüli környezeti nevelést. Ezzel a tevékenységünkkel jelentős mértékben sikerült növelni a természetvédelem iránti érdeklődést a véleményünk szerint a legfogékonyabb korosztályban.

AKCIÓK

Kövesd a fecskét! akciónk célja az volt, hogy a gyerekeket bevonjuk tevékenységünkbe. A sajtóban közzétett felhívásokra jött visszajelzések alapján azonban úgy tűnik, hogy a felnőtteket is megérintette a fecskés akció. Közel 400 telefonhívást és levelet kaptunk az iskolákból és a rádióhallgatóktól.

Nemzetközi Madármegfigyelő Napokat 1992 óta minden év októberének első hétvégéjén rendszeresen megrendezzük. 1998-ban Európában Magyarországról érkezett be a legtöbb helyszínről megfigyelés. A látott madarak kategóriájában is mi végeztünk az élen (238 helyszín, 2662 résztvevő, 386.311 látott madár).

Rajzpályázat

Az egyesület fennállásának 25. évfordulója alkalmából meghirdetett „25 év a természet szolgálatában” rajzpályázatnak nagy sikere volt, azon 2000 pályázó vett részt.

KIADVÁNYOK

Egyesületünk gondozásában a *Madártávlat*, a *Túzok* és az *Ornis Hungarica* című folyóiratok jelennek meg rendszeresen. 1998-ban az MME könyvtár sorozat keretében kiadtuk *Magyarország madarainak névjegyzékét* és a *Fontos madárélőhelyek Magyarországon* című könyveket.

Az év végén jelentettük meg a *Rákosi vipera és védelme* című videofilmet, valamint a *Tollas úcsok* című, a hazai harkály-fajokat bemutató kiadvány. Szórólapot adtunk ki a gyurgyalag, a haris védelméről, valamint a fontos madárélőhelyekről.

Szervezetfejlesztés

1998-ban örvedetesen növekedett az egyesület támogatottsága. 1141 fő lépett be az év során. Az adófizetők 5,2 millió forintot ajánlottak fel a személyi jövedelemadójukból az egyesület javára. Nőtt a pártoló tagok száma is. Az év folyamán javítottuk a területi szerveink működési feltételeit. A legtöbb csoportunkkal e-mail kapcsolatot teremtettünk. Csoportjaink közel felénél polgári szolgálat illetve közhasznú munka keretében főállású munkatárs dolgozott. Még soha ilyen sokan nem kapcsolódtak be aktívan az egyesület munkájába mint 1998-ban. Az egyre bővülő egyesületi tevékenységhez kapcsolódó pénzügyi, számviteli tevékenység ellenőrzését az MME Ellenőrző Bizottsága folyamatosan végzi.

Nemzetközi kapcsolatok

BIRDLIFE INTERNATIONAL

Az MME 1992 óta teljes jogú tagja a Madárvédők Világszervezetének. Februárban részt vettünk a BirdLife 4. Európai Értekezletén. Jordániában részt vettünk egy a nemzetközi jelentőségű madárélőhelyek (IBA) kezeléséről folytatott nemzetközi munkaértekezleten. Közreműködtünk az európai IBA területekről készülő kiadvány elkészítésében. Nemzetközi Parlamenti Konferenciát szerveztünk. A BirdLife megbízásából kordináltuk a nemzetközi Cigányréce-védelmi programot. Folytattuk tevékenységünket a BirdLife mezőgazdasági és területfejlesztési munkacsoportjában, illetve az EU-bővítéssel kapcsolatos szempontok megfogalmazásában. Londonban előadást tartottunk egy - a mezőgazdaság és természetvédelem kapcsolatáról - a potenciális befektetők számára szervezett konferencián.

A BirdLife Partnerek közül különösen az **Angol Királyi Madárvédő Egyesülettel (RSPB)** folytattunk szoros együttműködést. Az RSPB szakmai és anyagi támogatást nyújtott szervezetfejlesztési programunkhoz, anyagilag támogatta a Minden napi Madaraink Monitoringja (MMM) programot és segítséget nyújt a Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálat felállításhoz a Phare program keretében.

Részt vettünk az **Európai Madárszámlálási Tanács (EBCC)** munkájában is. Kísérleti jelleggel mi vezettük be az MMM programot.

Tagja lettünk az **EUROSITE**-nak, az Európában védett területeket kezelő szervezeteket tömörítő nemzetközi szervezetnek. A szervezet éves közgyűlésén bemutattuk az MME rezervátum hálózatot.

Mint a **Természetvédők Nemzetközi Szervezetének (IUCN)** tagszervezete részt vettünk az IUCN Európai Konferenciáján és egy környezeti neveléssel foglalkozó képzésen.

Sikeresen lezárult a **Bajor Madárvédő Egyesülettel (LBV)** közös Phare projektünk Tokaj térségében. Az LBV támogatásával további területeket és azok fenntartásához birkákat vásároltunk.

Gazdálkodás

Sikeres pénzügyi év volt 1998. Bevételeink az előző évhez képest majdnem 25%-kal emelkedtek. Az Országgyűléstől kapott támogatás (2,7 millió Ft) tovább csökkent. Növekedett viszont a személyi jövedelemadó 1%-ból befolyt támogatás (5,2 millió Ft). Örvedetesen bővültek a Központi Környezetvédelmi Alap forrásai, amelyből sikeres pályázataink révén jelentős támogatást kaptunk.

1.) A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület számviteli beszámolója (1998. évről)

Sorszám	A tétel megnevezése	Előző év	Adatok ezer forintban!	
			Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
1.	A. Összes (ár)bevétel	136.208		170.233
2.	B. Összes költség (ráfordítás)	114.239		145.214
3.	C. Adózás előtti eredmény	19.883		25.019
4.	I. Adófizetési kötelezettség	-		-
5.	D. Adózott eredmény	19.883		25.019
6.	II. Átcsoportosítás	-		-
7.	E. Tőkeváltozás	19.883		25.019

Sorszám	A tétel megnevezése	Előző év	Adatok ezer forintban	
			Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
1.	A. Befektetett eszközök	51.912		51.760
2.	I. Immateriális javak	652		1.662
3.	II. Tárgyi eszközök	41.121		46.869
4.	III. Bef. pénzügyi eszközök	10.139		3.229
5.	IV. Bef. eszk. érték helyesbítése			
6.	B. Forgóeszközök	53.204		72.738
7.	I. Készletek			533
8.	II. Követelések	14.710		15.470
9.	III. Értékpapírok	998		2.810
10.	IV. Pénzeszközök	37.496		53.925
11.	C. Aktív időbeli elhatárolások	80		153
12.	Eszközök (aktívák) összesen	105.196		124.651
13.	D. Saját tőke	63.974		87.424
14.	I. Induló tőke	4.772		4.772
15.	II. Tőkeváltozás	59.202		82.652
16.	III. Értékelési tartalék			
17.	E. Céltartalék			
18.	F. Kötelezettségek	11.608		13.111
19.	I. Hosszú lejáratú kötelezettség	400		
20.	II. Rövid lejáratú kötelezettség	11.208		13.111
21.	G. Passzív időbeli elhatárolás	29.614		24.116
22.	Források (passzívák) összesen	105.196		124.651

2.) A költségvetési támogatás felhasználása

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 1998-ban 2.700.000.-Ft országgyűlési támogatásban részesült. Az egyesület a támogatás 100%-át társadalombiztosítási járulékra fordította.

3.) Cél szerinti juttatások

Sorsz.	Támogatás megnevezése	Elnyert összeg (ezer Ft-ban)
1.	KKA b Rákosi vipera védelmi program	2.000
2.	KKA b Veszélyeztetett madárfajok állománymegőrzése	12.000
3.	KKA h Debreceni Nagyerdő ornitológiai felmérése	150
4.	KKA h Természet és környezetvédelmi oktatás	500
5.	KKA h Daruvédelem a Hortobágy nem védett területein	100
6.	KKA h A Calandrella című kiadvány támogatása	130
7.	KKA h Vadludak vonulásának ökofaunisztikai értékelése a Hortobágyon	180
8.	KKA h A tolnai hegyhát	200
9.	KKA h Természetvédelmi szemléletformálás az MME Tűzokvédelmi Központban.	600
10.	KKA h A 15. számú helyi csoport madárvédelmi programja	40
11.	KKA h A 15. számú helyi csoport ismeretterjesztési programja	500
12.	KKA h Biharugrai halastavak tájrehabilitációs fejlesztése	400
13.	KKA h Tenkes természetvédelmi tájékoztató megjelentetése	300
14.	KKA h A gyöngyösmelléki láprét élőhelyrekonstrukciója	180
15.	KKA h Monitoring és kapcsolódó védelmi program	800
16.	KKA h Ifjúságnevelési program	600
17.	KKA h 20. Hcs - Környezetvédelmi kampány	350
18.	KKA h Pilisi odutelepek karbantartása, pótlása.	400
19.	KKA h Madár szakkörhálózat kialakítása	200
20.	KKA h 20. Hcs - Szemléletformálás	450
21.	KKA h A fülöpházi madárvárta felújítása	200
22.	KKA h A gödöllői dombvidék természeti értékeinek bemutatása	200
23.	KKA h "Pályázat"	100
24.	KKA h Ragadozó emlősök vizsgálata	250
25.	KKA h Madarak és fák napja országos vetélkedő	120

26.	KKA h Környezeti nevelést segítő oktatócsomag	800
27.	KKA h A Heves-Borsodi és az Upponyi-hegység természet.....	400
28.	KKA h MME Ózdi helyi csoportja: Községek természeti értékei	169
29.	KKA h Ecsedi láp bemutatóház	500
30.	KKA h A tiszavasvári Fehér-szik szikes tó	250
31.	KKA h A füleskuvik kutatása a Mátra déli dombvidékén	100
32.	KKA h A Rákosi vipera gyóni élőhelyének vizsgálata	800
33.	KKA h Hamvas rétihéja- védelmi program.	900
34.	KKA h Az év madara akció	1.100
35.	KKA h Madártávlat folyóirat	1.400
36.	KKA h Hazai kételtűek és hullók vizsgálata	1.300
37.	KKA h "25 év a természet szolgálatában"	1.000
38.	KKA h Szabadtéri tűzokvédelmi repatriáció	1.000
39.	KKA h Országos erdőtelepítési program természetvédelmi szempontú elemzése	800
40.	KKA h A hazai ragadozómadarak vizsgálata és gyakorlati védelme	2.500
41.	KKA h Uhu védelmi programja	390
42.	KKA h Fekete gólya védelmi program	600
43.	KKA h Biharugrai Madárvárta felújítás és tábor	600
44.	KKA h Dél-balatoni nádasok felmérése és védelmük biztosítása	267
45.	KKA h Mesterséges odútelep létesítése a Nagyberek területén	100
46.	KKA h MME Dél-balatoni helyi csoport : környezeti nevelési tevékenység	150
47.	KKA h Az "Anser" című természetvédelmi folyóirat 5-8. számának kiadása.	198
48.	KKA h Országos megfigyelő hálózat és védelmi program a partifecskek védelmére	1.000
49.	KKA h Segédanyagok készítése, Természetbúvár szakkörök.	500
50.	KKA h A Tűzok madártani magazin megjelentetése	800
51.	KKA h Fontos madárelőhelyek (IBA) védelme	1.700
52.	KKA h A gyűrűzőközpont technikai fejlesztési programja II.	900
53.	KKA h Színes jelölési program a szerezscensirály vizsgálatára (befogadott)	300
54.	KKA h Globálisan veszélyeztetett cigányréce hazai állományának felmérése és védelme	450
55.	KKA h Vörös Lista – Magyarország veszélyeztetett madárfajai	600
56.	KKA h Harta – Akasztói természetvédelmi oktatóbázis kialakítása	200
57.	KKA h Fontos madárelőhelyek (IBA) védelme	1.200
58.	KKA h Az MME környezeti nevelési, szemléletformálási tevékenysége	900
59.	KKA h Madarász sulí	500
60.	KKA h Kövesd a fecskét	391
61.	KKA h 24 Hcs - Propaganda program	200
62.	KKA h Dunai szigetek természeti értékeinek felmérése	107
63.	KKA h A gerecsei kőbányák természetvédelmi leltárának elkészítése	150
64.	KKA h Mindennapi madaraink monitoringja	800
65.	KKA h Az MME Budapesti Helyi Csoportjának felmérő és szemléletformáló programja	400
66.	KKA h fejlesztés	1.870
67.	KKA b Madárvédelmi direktívák	1.000
68.	Ökotárs Alapítvány Az isaszegi mocsár védelme	220
69.	KKA b szigetelőpapucs (KKA 1997. évről) elektromos tartóoszlopokra	13.630
70.	KKA b Biharugrai élőhely rekonstrukció (KKA 1997. évről)	6.500
71.	KKA b Magyar Nemzeti Állathangtár	200
72.	KTM Országos felmérés	3.200
73.	NKA Madártávlat	500
74.	NKA Tűzok magazin	270
75.	OTKA	500
76.	KKA 1997. évről	
77.	KK h A Madártávlat c. folyóirat előáll.....	400
78.	KK h Hazai kételtűek és hullók.....	300
79.	KK h. A rákosi vipera magyo-i pop.....	400
80.	KK h Kék vércse visszatelepítési progr.	85
81.	KK h Folyómenti falvakban fészkelő madarak	500
82.	KK h Az MME Gyöngybagolyvédelmi.....	100
83.	KK h A tornaszentjakabi Sas-patak.....	50
84.	KK h Tűzokvédelem	200
85.	KK h Országos cigányréce védelmi program	145

86.	KK h Calandrella c. kiadvány támogatása	90
87.	KK h Természet járó sulis- Debrecen és környékének állatai	50
88.	KK h Tv tanösvények a bihari Nagy-Sárráten	50
89.	KK h A réti sas állományának helyhez kötése	34
90.	KK h fehér gólya véd. Progr.	100
91.	KK h MME UHU védelmi progr.	50
92.	KK h MME nappali ragadozó madár véd. Progr.	400
93.	KK h VVSZ Hírmagazin	40
94.	KK h Madármonitoring továbbfejlesztése	100
95.	KK h Madarászszuli	50
96.	KK h TV környezeti tanácsadás szemléletformálás	60
97.	KK h MME Csongrád megyei Csoport tv progr.	20
98.	KK h Tv monitoring a somogyi Nagyberék területén	70
99.	KK h A nemzetközi madélőhelyek védelme	500
100.	KK h Országos harisvédelmi progr.	280
101.	KK h Pályázat „Erdei iskola” kialakítására	200
102.	KK h Gyöngybagoly-védelmi progr.	150
103.	KK h TV oktatóbázis Jánossomorján	40
104.	KK h A Heves-Borsodi dombság	50
105.	KK h A gyöngyösmelléki láprét.....	50
106.	KK h Ifjúságnevelési progr. 1997-98.	120
107.	KK h Az MME környezeti nevelési.....	500
108.	KK h A Gyűrűző központ technikai....	100
109.	KK h A Tolna megyei Duna árét.....	50
Mindösszesen:		80.596

4.) Vezető tisztségviselőknek nyújtott juttatások

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület –25 éves gyakorlatának megfelelően–vezető tisztségviselői (elnökség, ellenőrző bizottság) számára 1998. évben semmilyen anyagi, vagy nem anyagi természetű juttatást nem nyújtott!

5.) Az egyesület bevételeinek és kiadásainak részletezése

Megnevezés	1998 évre tervezett	1998 évi tény	Aránya az összeshez viszonyítva
Nyitó pénzkészlet	38904	38904	21,39%
Nyitó pénzkészlet összesen:	38904	38904	21,39%
Tagdíj és tagsági adományok	4000	3000	1,65%
Saját tagságtól összesen:	4000	3000	1,65%
Országgyűlési támogatás	2700	2700	1,48%
Minisztériumoktól	10000	3200	1,75%
KKA-ból	85000	75847	41,7%
Nemzeti Kulturális Alaptól	0	770	0,42%
Önkormányzatoktól	1000	1005	0,55%
OTKA-tól	500	500	0,27%
Munkaügyi központtól	6000	1696	0,93%
Költségvetésből összesen	105200	85718	47,13%
Szja 1%	8000	5258	2,89%
Belföldi jogi személyektől	22000	14117	7,76%
Külföldi adományokból	20500	15897	8,74%
Pályázatok (PHARE)	10000	0	0,00%
Szolgáltatások	20000	18992	10,44%
Egyéb forrásból összesen:	80500	54264	29,83%
ÖSSZESEN:	228604	181886	

Megnevezés	1998 évre tervezett	1998 évi tény	Aránya az összeshez viszonyítva
Küldöttközgyűlés	50	50	0,03%
Elnökség	100	132	0,07%
Ellenőrző bizottság	100	20	0,01%
Fegyelmi bizottság	20	0	0,00%
Területi szervezetek	7500	8250	4,54%
Tanácsadó testület	300	282	0,16%
Irányítás és általános	6000	10138	5,57%
Pénz és gazdasági ügyek	9000	7604	4,18%
Jókai kert fenntartása	500	505	0,28%
Nemzetközi együttműködés	880	291	0,16%
I. Működési költségek összesen:	24450	27272	14,99%
Tudományos tanács	60	2	0,00%
Fontos madárélőhelyek (IBA)	1200	10448	5,74%
Biharugra kezelése	7440	7615	4,19%
Halastavak védelme	1300	700	0,38%
Tűzok védelme	7500	4801	2,64%
Ragadozómadár - védelem	2800	3729	2,05%
Gólya védelme	12000	592	0,33%
Haris - védelem	4100	913	0,50%
Szalakóta - védelem	2200	400	0,22%
Gyöngybagoly - védelem	2000	1118	0,61%
Parlagi vipera - védelem	2300	2984	1,64%
Elektromos vezetékek szigetelése	13000	13600	7,48%
Területvásárlások támogatása	10000	2723	1,50%
Monitoring központ	6000	5226	2,87%
Gyűrűző központ	1400	3404	1,87%
OTKA	500	500	0,27%
Kételtű és hulló védelmi szo.	1600	850	0,47%
Bizottságok összesen	200	252	0,14%
Term. Védelmi Tanácsadó Szolg.	25410	8295	4,56%
Helyi csoportok természetvédelme	27600	29845	16,41%
II. Természetvédelem összesen:	128610	97997	53,88%
25. Évforduló előkészítése	2600	2450	1,35%
Az év madara	1500	650	0,36%
Madarak és fák napja	2000	8	0,00%
Nemzetközi madármegfigyelő nap	1000	43	0,02%
Kövesd a fecskét!	1000	391	0,21%
Madarász sulis és ovi	1200	1375	0,76%
Fülöpháza	100	163	0,09%
Faliújság	300	191	0,11%
<i>Kiadványok:</i>			
Madártávlat	6000	2616	1,44%
Tűzok	1800	1120	0,62%
Ornis Hungarica	300	127	0,07%
Partimadár	300	0	0,00%
MME könyvtára	5000	444	0,24%
MME egyéb kiadványok	1000	100	0,05%
MME propaganda anyag	1000	1005	0,55%
Helyi csoportok szemléletformálás	3300	3960	2,18%
III. Szemléletformálás, oktatás	28400	14643	8,05%
Tagnyilvántartás	1300	959	0,53%
Tagkoordinátor	4200	3747	2,06%
Társadalmi kapcsolatok összesen	1700	1358	0,75%
Szja 1%	800	910	0,50%
IV. Szervezetfejlesztés összesen:	8000	6974	3,83%
Záró pénzkészlet:	39144	35000	19,24%
Mindösszesen:	228604	181886	100%

Készítette: Fidlóczky József, Drexler Szilárd, Horváth Zsolt

Budapest, 1999. május 25.

Támogatóink

Aggteleki Nemzeti Park
Agrosztar Rt.
Balaton-felvidéki Nemzeti Park
Bartók Béla Művelődési Központ (Szeged)
Biharugrai Halgazdaság
DuPont Conoco Kft.
ESAB Kft.
Feralpi-Hungária Kft.
Finomhengermű Munkás Kft.
Független Ökológiai Központ
Great Bustard Trust
Gyermek és Ifjúsági Alapprogram
Hubertus Agráripári Rt.
Hungrana Kft.
Kiss Ferenc Csongrád Megyei Természetvédelmi Egyesület
Kisszékely Önkormányzata
Körös-Maros Nemzeti Park
Központi Környezetvédelmi Alap
LBV
Media-Mix Bt.
MOL Rt.
OTKA
Ökotárs Alapítvány
Pántológép Kft.
PHARE
Profil Kft.
RSPB
Salgótarján Város Megyei Jogú Önkormányzata
Siófok Város Önkormányzata

Sió-Trans Kft.
Szatuna Kft.
Szegedért Alapítvány
Szekszárd Város Megyei Jogú Önkormányzata
Szenzor Számítógép Kft.
TIT (Szeged)
Tolnatej Rt.
Tolnatej Rt.
Vákuum Kft.
Vámör Kft.
Balácsi János
Balázsiné Rózsa Margit
Battyányi Béláné
Dr. Barna Ágota
Dr. Jermendyné, Dr. Zs. Enikő
Eszékiné Dávid Mária
Káplár László
Kemenes Ervin
Kertész László
Körmöczi Zsuzsanna
Lőrincz János
Papp Zoltán
Pásztor János Attila
Pék Vivien
Robin Cancellor
Róth László
Szűcs József
Verebényi Nándorné
Zoltán Porga

Támogató tagszervezetek

Árpád Fejedelem Általános Iskola (Litér)
Barcsay Jenő Általános Iskola (Szentendre)
Benedek Elek Általános Iskola (Alsózsolca)
Gombos Téri Általános Iskola (Budapest)
Juhar Zöld Iskola (Zebegény)
Középkerti Általános Iskola (Hajdúböszörmény)
Nagyerdei Kultúrpark (Debrecen)

Nimród Bérkilövő Vadásztársaság (Budapest)
Pilis Parkerdő Rt. (Visegrád)
Somogy Természetvédelmi Szervezet (Somogyfajszi)
Szabó Lőrinc Általános Iskola (Sóstóhegy)
Szent András Általános Iskola (Szentendre)
Szepsi Csombor Márton Általános Iskola (Telkibánya)
Városi Napközi Otthonos Óvoda (Nagyecsed)

Pártoló tagok

Abdai Éva	Tata	Bedrossian Péter	Budapest
Ács Eleonóra	Budapest	Békeffyné L. Zsuzsanna	Budapest
Andó Csaba	Szentendre	Békési Róbert	Érd
Andrew Beélik	USA	Benkő Lászlóné	Budapest
Andrew P. Jano	Kanada	Bérces Lajos	Izsák
Babella Péter	Sopron	Bíróné Czinder Judit	Budapest
Bácskai Zoltán	Örbottyán	Bogár István	Zalaegerszeg
Bálint Zsolt dr.	Budapest	Bogdán József	Bercel
Balkai Barnabás	Budapest	Bognár Zoltán	Budapest
Balog Csaba	Kecskemét	Bori Attila	Tápióbicske
Balsay Sándor	Jánossomorja	Boros Beáta	Tiszaújváros
Bárdos Barnabás	Budapest	Botos Andrea	Szada
Bárdos Péter	Budapest	Buksa György	Budapest

Czakó Csaba	Budapest	Inczédy Péter	Budapest
Csapó István	Mosonmagyaróvár	Jakab Attila	Nyírbátor
Császár Ede	USA	Jambrik János	Budapest
Csikész József	Budapest	Jankovich Bédán András	Budapest
Csörgő Tibor	Érd	Jelen János	Budapest
Deák Etelka	Budapest	Juhász Árpád	Balassagyarmat
Deákné Wágner Anna	Esztergom	Juhász Gyula	Szentendre
Dénes Péter	Balatonalmádi	Kádár György dr.	Szolnok
Dobai Attila	Homokmény	Kállay György	Nagykovácsi
Dobai Károly	Homokmény	Kalmár Gyula	Baja
Dobra Lajosné	Üröm	Kalocsa Mónika	Budapest
Dorogman László	Budapest	Kazinczi Zoltán	Kenderes
Dudás György	Szolnok	Kecskeméti Károly	Budakeszi
Épres Attila	Budapest	Kerékné dr. Vida Paula	Veresegyháza
Erdei Károly	Debrecen	Kerényi Dénes	Szentendre
Ernst Lüttger	Szank	Keresztes Gábor	Budakeszi
Eszékiné Dávid Mária	Budapest	Kertész László	Budapest
Farkas Ferenc	Budapest	Keserő Péter dr.	Debrecen
Fehér István	Mesterháza	Király László	Budapest
Fehérvári Jolán	Budapest	Kiss Balázs	Pilismarót
Fenyves Ervin	Tiszaújváros	Kiss Károly	Kiskunmajsa
Ferencz Sándor	Tenk	Klenk József	Iklad
Festetics Antal dr.	Németország	Koffán Tamás	Budapest
Fésűs István	Szigetszentmárton	Korona Árpád	Budapest
Fidlóczy József	Budakeszi	Korpás Zoltán	Szolnok
Flandera Tünde	Budapest	Korpássy Péter	Budapest
Fodor Tibor	Budapest	Korponai Mihály	Kecel
Foltányi Zsuzsanna	Budapest	Kovács Bálint	Budapest
Frank Ferenc	Budapest	Kovács Henrietta	Szentlőrinc
Frenyó Gábor	Szűgy	Környei Béla	Budapest
Gaál Tamás	Bakonybél	Kővári Miklós	Sűlysáp
Gál Melinda	Budapest	Krasznai Jánosné	Pilisszentiván
Gedei Attila	Budapest	Kun László	Budapest
Gedeon Árpád	Tiszadada	Laczik Dénes	Fertőújlak
Gelencsérné Edit	Székesfehérvár	Lehmann László	Budapest
Geréby György	Budapest	Lehoczky Gyula	Budapest
Gergely Péter	Csobánka	Lengyel Károlyné	Budapest
Gottlaszné Pistyur Ildikó	Szentendre	Littay-L. Gyula	Budapest
Göloncsér Mária	Dalmand	Lorencsics Lajos	Ohid
Grössing Gusztáv	Budapest	Lőrincz János	Zsámbék
Gyetvai István dr.	Csikéria	Lugosi Győző	Budapest
Győry Aranka dr.	Budapest	Mag László	Dad
Gyurics Gyula	Tát-Kertváros	Magyar Gábor dr.	Budapest
Halom György	Tata	Manczur Ferenc dr.	Budapest
Hámori Gábor	Ábrahámhegy	Margitics Máté	Budapest
Hámori Gézáné	Tura	Margittai István	Budapest
Hargita Árpád	Budapest	Marsó Miklós	Budapest
Haulik Klára	Solymár	Mester Krisztina	Debrecen
Házi Józsefné	Budapest	Mészáros László dr.	Győr
Hoffmann Sándor dr.	Keszthely	Mikes Viktor	Vác
Holvay Endre dr.	Budakeszi	Mohay András dr.	Nagykőrös
Horváth Ákos	Budapest	Molnár Béla	Fertőd
Horváth András	Zalaegerszeg	Molnár Gabriella	Nagykovácsi
Horváth Pál	Veresegyház	Molnár Lajos	Budapest
Horváth Róbert	Debrecen	Molnár Márk	Százhalombatta
Hörömpöly Gábor	Pápa	Monoki Ferencné	Salgótarján
Hruska Csaba	Balatonlelle	Nádas Béla	Budapest
Hunyady József	Mesztegyő	Nagy Attila	Szolnok
Imre György dr.	Budapest	Nagy László	Kapuvár
Incze Sándor	Budapest	Nagy Lászlóné özv.	Göd

Nagy Lili	Hajdúszoboszló	Szalczér Antal	Hajós
Nagy Sándor dr.	Siófok	Szarka János dr.	Budapest
Németh Dénes	Győr-Ménfőcsanak	Székely Tamásné	Veszprém
Németh Istvánné	Vonyarcvashegy	Szell Péter	Ausztria
Németh Kornél	Székesfehérvár	Szélné Csapó Erzsébet	Kecskemét
Némethi László	Hévíz	Szentmiklóssy Jánosné	Kazincbarcika
Nevelős Géza	Leányfalu	Szentpéteri Ádám dr.	Budapest
Nyomárkay Viktor	Solymár	Szép Gabriella	Budapest
Ocsenás Pál	Budapest	Szilassy Balázs	Budapest
Olasz Ernő	Dunakiliti	Szira Péter	Budapest
Pál Gabriella	Budapest	Szokolai Tibor	Szolnok
Pálvölgyi Tamás	Budapest	Szovics Szilvia	Aszód
Pápaiová Zuzana	Szlovákia	Szűcs Miklósné dr.	Budapest
Papp Attila	Lébény	Szűcs Sándor dr.	Budapest
Papp Gábor	Németország	Tahy Katalin	Budapest
Patócs Andrásné dr.	Tahi	Tamás Ágnes	Budapest
Péchy Benjámín dr.	Szekszárd	Tolnai Lajos dr.	Miskolc
Petrányi Győző dr.	Budapest	Tolnai Péter	Miskolc
Pintér Adrienn	Gödöllő	Tóth Attila	Szeghalom
Pintér Gábor dr.	Göd	Tömöri Tamás	Gyöngyöshalász
Polacsek Tamás	Fertőszéplak	Török László	Budapest
Porga Zoltán	USA	Török Zsolt	Budapest
Pozsonyi István	Veresegyház	Treiber Pálné dr.	Budapest
Radoszav Miklós dr.	Budapest	Turáni József	Budapest
Riedl Márta	Sopron	Unk János	Budaörs
Sági Sándor	Lébény	Váczy Borbála	Budapest
Salamon László	Mórahalom	Vad László	Budapest
Salamonné Taba Eszter	Gödöllő	Vámoi Péter dr.	Debrecen
Sándor Pál	Simontornya	Varga Szabolcs	Budapest
Sándor Zoltán	Budapest	Vartapetján Árpád	Budapest
Sarlós Ferenc	Gyermely	Vass János	Budapest
Sárváry Andrásné dr.	Vecsés	Vastagh Katalin	Budapest
Schmidt Péterné	Szigetszentmiklós	Varga Zoltán dr.	Debrecen
Simon Géza	Vitnyéd	Víg Sándor	Balatonfüred
Somogyi Elemérné	Budapest	Vincze Gyula	Budapest
Somogyi Péter dr.	Anglia	Visnyovszki András	Budapest
Sóvári Zsolt	Nyíregyháza	Viszló Levente	Bodmér
Spilák Csaba	Budapest	Warwasovszky Emil dr.	Székesfehérvár
Stáhl György	Nagykanizsa	Wegroszta Pálné	Budapest
Szabó Edit	Üröm	Wernke Ödönné	Piliscsaba
Szabó Jenőné dr.	Budapest	Witetschka Katharina	Ausztria
Szabó Mihályné	Budapest	Zádor Ildikó	Budapest
Szakács Imre	Kapuvár	Zaffián Tamás	Budapest

**MAGYAR MADÁRTANI ÉS
TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET**
1121 Budapest, Költő u. 21.
Adószám: 19001243-2-43
2.

Emberies, többsoros dalformákat éneklő madarak:

Erdei pacsirta (kétsoros dallam, alacsonyabb hangon megismételve), szürkés rigó (É-Amerika, négysoros dallam).

Két madár együtt-éneklése:

Az afrikai gébicsfélék átláthatatlan bokrok sűrűjében, egymást nem látva mozognak, ezért jelenlétjelző zenei kiáltásait közös erővel szólaltatják meg. A dallam egyik hangját a hím, a másik hangját a tojó, a harmadikat megint a hím... stb. szólaltatja meg (a dallamok hossza 0,5-2 mp.) oly tökéletesen, hogy még lassított formában sem lehet észrevenni a váltott éneklésmódot. Ha a madár párja elpusztul, a megmaradt egyed maga énekelgeti végig az egész dallamot.

Az afrikai bozót rozsdafarkú hímje és tojója páros (duettező) éneklésformát hallat. Az egyik madár által énekelt dallamot a másik madár alacsonyabb hangú harmonikus éneke kíséri (a dallamsor időtartama 3,5-5,5 mp.).

Az állatzenei evolúció eddig ismert legmagasabb csúcsa a remeterigó (É-Amerika, Kanada) emberzenei szabású dalformái. Az egyes madár-példányok a fajra jellemző stílusban, de mind-mind egyedi dalformát énekelnek. Egy-egy madár átlagosan 10 dallamot tud (a dallamok időtartama 1-1,5 mp.) Ezt a dallam-repertoárt a madarak egymás után, az egyes dallamok között viszonylag hosszú szünetet tartva, sokszor végig-éneklék. Az igazi meglepetés az, hogy a dallamok sorrendje nem tetszőleges, ha-

nem szigorúan kötött rendben követik egymást. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ének mindig pl. az 1. számú dallal kezdődik és a folytatás a 2-3...10... számú dallam. Egy későbbi éneklési ciklusban lehet a sorrend pl. a következő: kezdő dallam a 6. számú, folytatás 7-8-9-10-1...5. Emellett még az is gyakori, hogy a madár az alapdallamhoz kíséretet is énekel, tehát egymagában két szólamban dalol. A dallamformák annyira népzenei jelleget mutatnak, hogy lassított formájukról emberi énekhanggal hangfelvétel is készült. Ez a madárzene fejlettebb, mint néhány fekete-afrikai, ausztráliai és más törzsek dallamvilága.

A hím tengelic és a tojó kanáritól származó hibrid fiókkák erdei pinty dallamokat tanulnak énekelni.

A dr. Szőke Péter által elvégzett kísérletsorozat célja kettős volt:

- Bizonyítani, hogy a madarak hallása teljes részletességében képes feldolgozni az igen nagy sebességgel megszólaló madáréneket;

- A madarak hallás útján történő tanulási képességének bizonyítása.

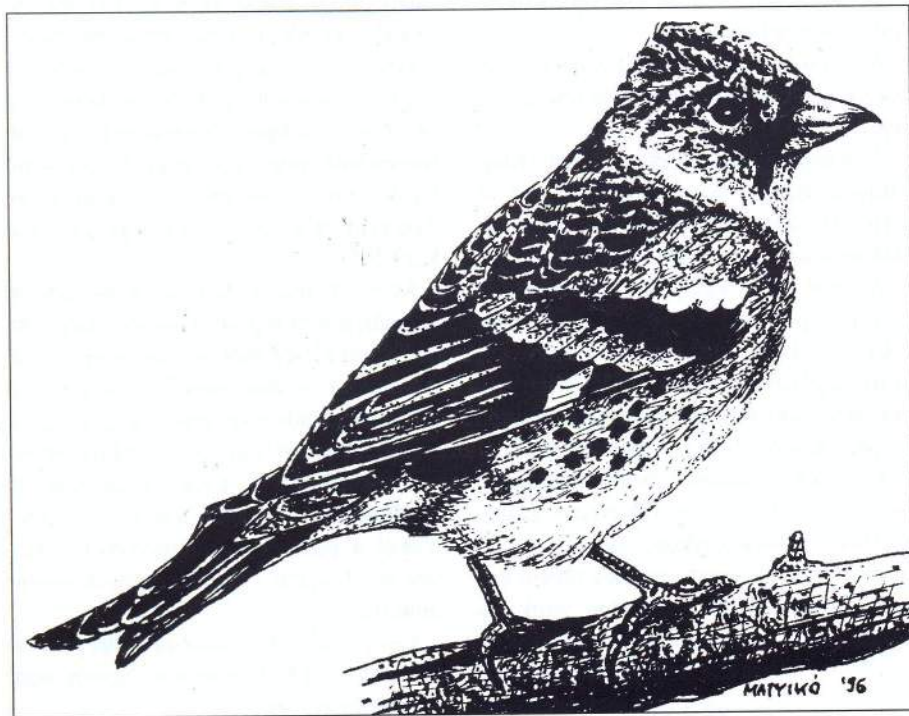
A kísérlethez olyan hibrid fiókkákat választott, amelyek szüleinek dalformája merőben eltér egymástól és a tanított pinytdallamtól is. A tanítás 6 hónapon át történt magnetofonról. 3 fióka tanult külön-külön 10 féle pinytdallamot (pinytverést), az egyes dallamok közötti elválasztó szünettel. A 10 féle dallam nem egyetlen hím éneke volt, hanem különböző egyedektől származó "verésforma".

A kísérlet eredménye: a fiókkák mind a 10 pinytdallam-formát tökéletesen megtanulták és énekléseik során sokszor ismételték. Ezt a fiókkák énekének és a tanító pinytek énekének hanglasszításos módszerrel történő összehasonlítása alapján egyértelműen meg lehetett állapítani, ugyanis a lassítás mértéke olyan nagy volt (64-szeres), hogy az éneket le lehetett kottázni.

A kísérlet egyúttal azt is bizonyította, hogy a madarak az emberi fül számára csicsergésformájának hangzó éneket teljes részletességgel hallják, ennek hiányában ugyanis a mp-enként mintegy 200 hangot tartalmazó éneket nem tudták volna hibátlanul megtanulni.

A FIZIKAI ZENE ÉS A MADÁRZENE SZEREPE AZ EMBERI ZENEISÉG ÉS ZENE KI-ALAKULÁSÁBAN

Amikor az ember megjelent a földön, csak két olyan forrás létezett, amelyből első zenei mintáit meríthette: az egyik a sok millió éves madárzene jól hallható elemi formái, valamint az ember első zenei hangközöket is kibocsátó talált, majd csinált tárgyai, szerszámai (tehát a fizikai zeneiség, ill. zene elemei). Amíg azonban a madarak hangadó szerve önmagában is alkalmas zenei hangok, hangközök előállítására, addig erre az ember hangképző szerve nem képes, tehát az ember nem tud eredendően zenei hangrendszerben énekelni. Az embernél az éneklés idegrendszerünk, a memória utasítására valósul meg. Az ősember bizonyos madárcsoportok százmillió éves biológiai zenéjét készen találta a madaraktól sűrűn benépesült természeti környezetben. Ha a csicsergésformájú madárzenét nem is hallotta teljes részletességgel (bár az is elképzelhető, hogy hallásának időbeni felbontóképessége jobb volt, mint a mai emberé), egyes nagy termetű (hosszú és tág légcsövű) madárfajok jól kivehető és tisztán megszólaló zenei mintázati kiáltásait és énekét bizonyosan jól hallotta. Ilyen ma létező madárfajok pl. a keletázsiai fehér daru, a délamerikai szürke álmos madár, de ezeknek nyilván megvoltak az ősei, elődei. Az ősember tehát megismerte és megtanulta utánózni a madáréneke zenei alakját, annál is inkább, mert ez hozzásegítette a madár magához-csalogatásához és így táplálékszerzéséhez, ill. a fészkek és ezzel a tojások könnyebb felleléséhez. Ily módon igen nagy valószínűséggel állítható, hogy az ember a ma is használt zenei hangközöket, tehát a 12 fokú skála hangelemeinek kiindulási mintázatát nagyrészt a madárénekből, madárzenéből merítette.

Téli pinty

Matyikó Tibor

Tápió-vidéki Zászpakert

A Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet megalakulása alkalmából a TK egy kicsiny, de annál érdekesebb részét szeretném bemutatni a Madártávlat olvasóinak.

A Tápió-vidék Pest megye keleti térségében, Nagykáta város vonzáskörzetében található. A térség botanikai értékeinek feltárása során egy kicsiny, vélhetően nem sok érdekességet rejtgető láprétre "tévedtünk be" Tápiószentmárton külterületi lakott részén, Göbolyjárásán 1994 tavaszán. A 311. számú műút és a Budapest Keleti-pályaudvar - Szolnok vasúti pálya között, mintegy hektárnyi lápréten a tavaszi évadnak megfelelően mocsári kosborok pompáztak. A kosborok láttán már sejtettük, hogy nem is annyira érdektelen ez a terület, mint ahogy azt először gondoltuk. A területet alaposabban bejárva nem remélt "ritkaságot", zászpát találtunk, ráadásul hatalmas tömegben. A "felfedezés pillanatában" a zászpák még nem virágoztak, ezért egy későbbi időpontban újra kimentünk megnézni a területet. A második bejárás során már nem csak a "senki földjén" néztünk szét, hanem bemerészkedtünk a láprét belterületi részére is. Itt akkor egy autóbontó működött. A területen szét-szórva mindenfelé hulladék volt.

A legmélyebb, ezért "legértéktelebb" részen roncsautók garmadája várta a végítéletet. Döbbenet vettük észre, hogy a roncsautók között, sőt a

roncsautók hiányzó ablakából kibújva, zászpák tömege virít. A virágzó egyedeket fényképezve leltünk rá az egyik roncsból kinövő alhavasi zászpára, majd a terepet átvizsgálva további példányokat találtunk. Az ellentét fantasztikus volt.

Az alföldi láprétek jégkori, reliktum jellegű növényfaja - a fehér zászpa - autóröncsok között küzd az életben

Alhavasi zászpa

maradásért. Ez a kép önmagában is megdöbbentő. Az alhavasi zászpa előfordulása pedig azért tűnik hihetetlennek, mert ennek az alfajnak az előfordulását eddig nem bizonyították Magyarországon.

Az alfaj azonosításában közreműködő Sánta Antalnak ezúton is köszönetünket fejezzük ki.

A Központi Környezetvédelmi Alap támogatásának köszönhetően ezt a területet sikerült megvennünk és azóta természetesen eltűnt a roncs telep.

A 8500 m²-es zászpakertben 5 védett növényfaj él, míg a szomszédos területeken további 4 fordul elő. Mivel kiválóan megközelíthető, a Tájvédelmi Körzet bemutató és tájékoztató központját itt fogjuk fölépíteni, a Tápió Közalapítvány bonyolításával. A bemutatást és az oktatást segítő egy tanösvény kialakítását is megkezdjük. Az első benyomás alapján értéktelennek látszó kis területű élőhely ilyen módon válik az egész térség központjává.

Urbán Sándor

Zászpakert a roncsok között

A fekete rigó

A lakásban tartózkodtam, amikor Tapi nevű cicánk berohant a szobába, szájában egy síró rigógyerekekkel, s a fölötte repülő felháborodott szülőkkel. A madarak életük kockáztatásával csípdesték a macska fejét; menteni próbálták kicsinyüket. Tapi a fotel alá menekült, fogai között tartva áldozatát.

A segélykiáltó madarak hangjára rohantam a rejtkehely felé, majd Tapira kiáltottam: "Nem szabad!" A macska elengedte, én pedig felkaptam a fiókát; sértetlenül úszta meg a kalandot. Szépen fejlett, tollas szárnyaival repülni tanították a szülők, amikor Tapi elragadta a kismadarat.

Kezemben a síró kicsivel, bezártam a cicát, megnyugtattam a madárkát halk becézgetéssel, s a kertbe vittem. Eközben a megrémült szülők kirepültek a szobából, s szomorúan ültek a diófán. Tehetetlenül hallgatták fiókájuk kétségbeesett sírását, majd szemlélték a csend okát. A diófa alatt vígasztaltam őket, s feljűk dobtam kicsinyüket, ám a nagytestű, röpképtelen fióka a földre tottyant. A szülők az ágon ülve figyelték a jelenetet. Hogy ne zavarjam a madarakat, a szobából néztem, mi lesz a fióka sorsa.

Magára maradván eltotyogott a tuják alá, s a drótkerítésen átbújva a szomszéd telkén folytatta felfedező útját, majd eltűnt a bokrok alatt. Eközben a szülők mozdulatlanul ültek az ágon. Egyszer csak felröppent az apa és hívogatta a tekergetőt. Fél óra telhetett el, majd ő is eltűnt. Szomorúan vettem tudomásul, hogy egy rigóval kevesebbünk van, s tovább végeztem feladataimat, ám azért ki-ki nézegettem a kertbe.

Mintegy óra múlva örömmel láttam az apát, amint hátranézegetve lépegetett a gyepen a csőréből látványosan kilógó gilisztával; védett helyre csalogatta a mögötte haladó csavargót. Az apja után totyogó kisrigó reménykedve követte az ígéretes falatot. Az anya a diófáról nézte a jelenetet; örködött szerettei fölött. Végül a papa a sűrű orgonabokor alá vezette fiókáját, s átadta megérdemelt jutalmát.

Két-három nap múlva felrepült a szüleivel, ám a macskát bizonyosan nem felejtette el.

Pólainé Szabadits Márta

Birds of the Indian Subcontinent

Szerzők: Richard Grimmett, Carol Inskipp és Tim Inskipp
Számos illusztrátor

Christopher Helm, (A&C Black) London.

888 oldal angol nyelven, 153 színes táblával, keménykötésben. 55 GBP.

E nem éppen zsebkönyv méretű kézikönyv India, Pakisztán, Nepál, Banglades, Bután, Maldív-szigetek és Sri Lanka madárvilágát tárgyalja. Hasonlóan a Helm Kiadó korábbi Kenya, Észak-Tanzánia madarai, valamint a Nyugat-Indiai szigetvilág madarai köteteihez, e kézikönyv sem egy adott madárcsoportot, hanem egy meghatározott földrajzi régió madárvilágát veszi górcső alá. A szerzők közül Richard Grimmett ismerős lehet az MME tagok számára, mert társszerzője volt a Jelentős madárelőhelyek Európában c. könyv eredeti kiadásának. A társszerzők, Carol és Tim Inskipp neve szintén jól cseng az ornitológiai szakirodalomban, többek között a Nepál madarai (1985), valamint a Madarászok kézikönyve Nepálhoz (1988) munkák dícsérik szaktudásukat számos természetvédelmi-, madártani íráson kívül. Ezért talán nem meglepő, hogy a könyvben számos oldalt a madarakat fenyegető veszélyeknek és a természetvédelemnek szenteltek. A szerzők a fajokat így természetvédelmi helyzetükön keresztül mutatják be. Például két térkép az indiai erdők helyzetét mutatja a múltban és napjainkban. Ilyen összehasonlító ábrákon tűnik ki igazán, milyen drasztikus méreteket öltött az erdőirtás e régióban. A jelentős nemzeti és nemzetközi szervezeteket listába szedve találjuk a régió ornitológiai múltja, éghajlata, élőhelyeik, madárvonulás és szakkifejezések magyarázata fejezetek mellett. A könyv fő tartalmi része azonban a fajok határozásával foglalkozik.

A minőség már a borítón megmutatik a dürgő indiai tűzokkakast és a bokrokkal tarkított háttérből előbukkanó, látszólag érdektelen tyúkokat ábrázoló bravúros festménnyel. A könyv 153 színes táblát tartalmaz, melyeket 12 ismert madárillusztrátor készített. A szövegben tárgyalt valamennyi fajról találunk színes ábrát, de sok esetben ugyanazon faj többféle tollazatát is láthatjuk kor, nem és alfaji különbségek alapján.

Bár vitathatatlanul különböző a festmények pontossága, minősége, az összeségében jónak mondható. Különösen precízre sikerültek a poszták, a verebek, pacsirták, pityerek és sármányok, melyeket Clive Byers készített, Daniel Cole frankolinjai, fácánjai és tragopánjai pedig színgazdagok. John Cox a galambok és pusztai tyúkok, Gerald Driessens a sarlósfecskék, Martin Elliott a sirályok, Kim Franklin a keselyűk, Alan Harris a sólymok, a harkályok, jégmadarak és tűzokok Carl D' Silva, a partimadarak Peter Hayman, csuszkák, timáliák és cinegék Craig Robson a fregattmadarak Jan Wilczur, az ölyvek és a sasok Tim Worlok munkái. A szubkontinensen 1996-ig előfordult összes fajra kiterjed a szöveg, ismertetve a faj jelenlegi státuszát, egyéb kontinensen (vagy kézikönyvben) való előfordulásukra tekintet nélkül. Így az európai madarászoknak ismerősebb "hazai" fajok ázsiai megfelelői elkülönítve megtalálhatók a képtáblákon.

A fajokat tárgyaló szövegrészek tömörek, de ennek ellenére részletesek, minden felesleges szövegrész nélkül, a hozzájuk tartozó kis elterjedési térképek jól használhatók. Természetesen ezeken a kis térképeken csak a faj fő elterjedési területét lehet ábrázolni, részletesebb ábrákat azonban a nem csekély súlyú kötet terjedelmének további növelésével lehetett volna közölni. E monumentális kötetet valószínűleg a legtöbb madarász használni fogja, aki Indiába utazik, de feltehetőleg inkább referenciaműként, nem a terepen, hacsak nem bérel hozzá egy elefántot. Az kétségtelen, hogy sok átfedés van a kötet és számos egyéb, egyes madárcsoportokat tárgyaló kiadvány között, nekem személy szerint sok korábban megjelent monográfiám van ezekről a csoportokról. E vaskos munka megjelentetésének háttérében azonban az ötlet az, hogy az indiai madarászútra 7 külön kiadvány helyett elég ezt az egyet becsomagolni.

Bár a korábbi évtizedekben már rengeteg ornitológiai irodalom jelent meg az indiai szubkontinensről, bizonyos, hogy mostantól e kötetet alapműként fogják majd használni a jövőbeli kutatókhoz, írókhoz, dolgozatokhoz.

Gerard Gorman

PRIVÁT ÉDEN

Magyarország szebbik arca

Kármán Balázs & Novák László
Winter Fair, Szeged, 1999,
ISBN 963-035-988-X

Bizonyára nem én vagyok az egyetlen, aki ha betért egy nyugat-európai ország könyvesboltjába, sorra vette le a polcokról a szebbnél-szebb természetfotós-albumokat, s ha megvásárolni nem is tudta azokat, de legalább minél többet végiglapozott. Közben többször eszembe jutott, mint ahogy biztos másoknak is; hazánkban miért nem lehet ilyen könyveket kapni?

Egy kezemen meg tudnám számolni, hogy Tildy Zoltán óta, e tárgyban hány könyvet adtunk ki, s ha csak szigorúan természetfotó-albumot keresnek, kettőig sem jutnék el.

Pedig számtalan kitűnő természetfotósunk volt és van, és mégis; a piacnak ez nem kellett.

Most végre talán megtört a jég, s bár a PRIVÁT ÉDEN egy magánkiadás, de reméljük, továbbiak fogják követni.

Az album, mely most 3500 Ft-ért - a majdani bolti ár feléért - lehet a miénk, minden igényt kielégít. A tökéletes nyomdatechnikai kivitel, a vászonkötés, a szolid, de tetszetős borító már a kézbevételekor nagyszerű élményt sejtet mindazoknak, akik néhány percre - órára bele akarnak feledkezni a természet, legtöbbször számunkra láthatatlan, csodálatos világába.

Ahogy lapozunk, az élmény fokozódik. A két szerző nem csak arról tesz tanúbizonyosságot, hogy tökéletesen otthon vannak a fotográfia műhelyében, hanem arról is, hogy értik, érzik a természetet. És főleg ez utóbbi az, ami ezt az albumot oly becsessé teszi. A képek két olyan ember lelkének tükröi, akik szeretik, féltik a természetet, akik mélyen átérzik, hogy mi veszhet és vész el rohán, technika-imádó világunkban.

Ennek az albumnak a létrejötte sok-sok évi alázatos, kemény, kitaró munka, sok kudarc, de még több élmény eredménye. A természet nehezen adja oda magát, csak lassan, lépésről-lépésre enged közel magához, s különösen titkolózó, ha szárnyas vagy négy lábú lakóihoz akarunk közel jutni. Csak azt engedi oda, aki tisztelettel lép be templomába.

Kármán Balázs és Novák László beengedtetett. péta

"Nagy testvérünk" jubileuma: 100 éves a NABU

Februárban ünnepelte fennállásának századik évfordulóját a NABU (Naturschutzbund Deutschland), német partnerszervezetünk. Jogelődjét, a Bund für Vogelschutzot (Madárvédő Szövetség) 1899 februárjában alapította egy württembergi gyáros hatgyermekes felesége, Lina Haehnle, aki egyben a szervezet első elnöke is volt.

A BfV létrehozását a múlt század második felének rohamos iparosodása, a természettől, a természetes életformától való elszakadás váltotta ki. Németország több vidékén alakult ekkortájt romantikus mozgalmak a természet, a táj, a szűkebb haza védelmére. A legaktívabbak között voltak a madárvilág megóvását zászlajukra író egyesületek, amelyeknek württembergi csoportjából nőtt ki a Német Birodalom országos madárvédelmi szervezete, a BfV. Lina Haehnle 48 évesen lett a BfV alapító elnöke. Szerepvállalását azzal indokolta, hogy "nem képes tovább tétlenül nézni a természet kíméletlen kizsákmányolását, a madarak számának ijesztő mértékű apadását". Egy német gyáros és Reichstag-képviselő feleségének szájából száz évvel ezelőtt kifejezetten modernül hangzottak ezek a szavak - ám a természetvédő egyesületek tagjai ma sem igen felelhetnek másként arra kérdésre, mi készítette őket a szervezethez való csatlakozásra.

A BfV igen hatékony propagandát fejtett ki; ennek nyomán az alapító taglétszám (1000 fő) hamarosan 3500-ra nőtt. A nemesség körében végzett toborzó kampány átütő sikerrel járt: 1906-ban szinte minden német fejedelem, gróf, és őrgróf tagja lett a szervezetnek, élükön Szászország és Württemberg királyával, valamint a svéd, a román és a bolgár uralkodóval. Első nagy eredményét 1908-ban a birodalmi madárvédelmi törvény beiktatásával érte el a BfV (tagjainak száma ekkor már meghaladta a tízezetet). Hamarosan aktív lobbizást kezdett annak érdekében, hogy állami védelem alá kerüljenek a leginkább veszélyeztetett fajoknak otthont adó térségek. A mai természetvédelmi területek előőrsei német földön a Giengen városa melletti kicsiny sziget a Brenz folyón, valamint az úgynevezett Csalogány-szi-

get a Neckar folyón, Lauffen város körzetében voltak. (Ma a BfV jogutóda, a NABU ötezer megvásárolt vagy bérelt földterület védelmét látja el, így egyike a legnagyobb "földbirtokosoknak" Németországban.)

A náci hatalomra jutása után a BfV sem kerülheti el sorsát: félig a nyomának engedve, félig önként omlik a barnainges hatalmasok karjába, nevét Birodalmi Madárvédő Szövetségre változtatva. 1938-ban egy NSDAP-tag, Reinhard Wendehorst váltja fel a szövetség élén Lina Haehnlet, akit három évvel később, 90 éves korában ér a halál. 1935-ben lép hatályba a birodalmi természetvédelmi törvény, amely negyven éven át képezi az állami természetvédelem alapját Németországban.

A II. világháború után előbb a romokban heverő ország újjáépítése, majd a gazdasági csoda vonja el a társadalom figyelmét a természet értékeiről. A szervezet Német Madárvédelmi Szövetség (DBV) néven kezdi újra működését, ám a megszállási övezetek választóvonalának államhatárrá merevedése kettészakítja a szervezetet. Vegetálásából lényegében a 60-as évek végén tér magához, amikor az NSZK-ban választási kampánytémává válik a természet védelme. A politikától azonban változatlanul távol tartja magát a DBV, kizárólag a közvetlen természet- és környezetvédelemre összpontosítva, nem hajlandó törődni a járulékos problémákkal (levegő- és vízszennyezés, atomenergia, zajvédelem). Ez csak azután változik meg, hogy 1978-ban színre lépnek a Zöldek mint párt, politikai témává alakítva a fenti kérdéseket. 1981-ben a DBV módosítja alapszabályát, hogy ezután valamennyi állatfaj s a teljes növényvilág védelmével, a föld hasznosításával, a levegő és az élővizek tisztaságával is törődjék.

A megváltozott szemlélet kihat a taglétszám alakulására is: míg 1979-ben a DBV 65 ezer tagot számlál, öt évvel később a létszám eléri a 125 ezret. Nagy fordulatot jelent a szövetség életében a német egyesülés (1990), amely a DBV

és a keletnémet természetvédők egyesülését is maga után vonja; az új szövetség neve Naturschutzbund Deutschland (NABU). A Kohl-kormány alatt meddő harcot vív a keletnémet természetvédelmi területek kiürítése, egykori tulajdonosainak történő visszaadása, gigantomániás közlekedési tervek (új autópályák, mágnesvasút) megvalósítása ellen. Ezért az 1998-as választási kampányban, a másik német környezetvédő szervezettel, a BUND-dal karöltve, közvetve az addigi ellenzékot támogatja - sikerrel. Az októberben hatalomra került SPD-Zöldek koalíció első intézkedései közé tartozik a keletnémet természetvédelmi területek elkötyavetyéléseinek leállítására - igaz, az új kormány kitart a vitatott közlekedési beruházások mellett.

A NABU-nak ma 225 ezer tagja van, az éves tagdíj 72 márka (a havi átlagkereset 3800 márka). A tagság helyi, járási, tartományi és országos szinten fejti ki tevékenységét és szabja meg a szövetség fejlődését, részt vállalva abból, hogy a NABU projektjei és kampányai sikerrel járnak-e. Éves költségvetése 28 millió márka, ami nemcsak országos és tartományi, de a nagyobb helyi csoportok szintjén is lehetővé teszi főállású munkatársak alkalmazását. A gyakorlati munka területén nagy segítséget jelent számos sorkatona, akik a fegyvertelen szolgálatot választva a NABU berkeiben kamaatoztatják munkaerejüket és hozzáértésüket. A vezetőségek, tanácsok és munkaközösségek tagjai kizárólag tiszteletbeli funkciót töltenek be, anyagi ellenszolgáltatás nélkül. A szövetség negyedévente megjelenő folyóirata a "Naturschutz heute", címerállata a fehér gólya.

Századik születésnapját a NABU ugyanabban a stuttgarti Liederhalléban ünnepelte, ahol Lina Haehnle és társai 1899 februárjában létrehozták a jogelőd szervezetet. A jubileum alkalmából a NABU számos üdvözlötet kapott. A gratulálók között voltak tartományi miniszterelnökök, a korábbi és a jelenlegi szövetségi környezetvédelmi miniszter éppúgy, mint a szövetséggel partneri együttműködésben álló gazdasági csoportok, vállalatok. Utóbbiak között van olyan élelmiszer-kereskedelmi hálózat (a Tengelmann-csoport), amely 1984 óta - éppen a szövetség ráhatására - nem forgalmaz boltjaiban veszélyeztetett állatfajok irtása révén készült élelmiszerfeleségeket, például teknőclevest vagy békacombot.

Dorogman László

Tanulságok

"Okos ember más kárán tanul" - mondja a jó magyar közmondás. Utána azonban rögtön az jut eszembe, hogy "úgysem tanul, csak a maga kárán". Ezen közmondások igazán okulva elmondok a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet területén 1998-ban lejátszódott két történetet, melynek főszereplői fokozottan védett madarak voltak.

Fekete gólya

ELSŐ TÖRTÉNET:

A fekete gólya fészket kifosztó héja

1996 telén kezdődött. A Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet határán egy bükkösben, egy öreg bükkfa alsó, kinyúló oldalán egy tipikus fekete gólya-fészket találtam. 1997 júniusában ellenőriztem először a fészket, és nagy öröömre három kis golyát találtam benne. Két hét múlva, mikor ismét ellenőriztem a fészket, nagy meglepetésemre már csak egy darab, szépen fejlett, anyányi gólya álldogált a fészek peremén. Két kis gólya szórén-szálán eltűnt. A magyarázatot az 1998-as év adta meg, nagy adag fekete leves kíséretében. Június 10-én ellenőriztem a fészket, és nagy megnyugvással tapasztaltam, hogy ismét három fióka kelt ki. Gyorsan lefényképeztem a kis golyákat, és már tűntem is a fészektől. Azután útba ejtettem azt a januárban talált bükkfát, melyen két fészek is volt. Az alsó fekete gólya, míg a felső raga-

dozó madár művének tűnt. Amint a merdek bükkös oldalán ereszkedtem a fészek felé, láttam, hogy vijjogva elszáll felette egy egerészölyv. Aztán a fészekben a távcsöveimmel három pelyhes gombócot fedeztem fel. A látottakat elemmezve és összevetve, arra a megállapításra jutottam, hogy a felső fészket egerészölyv lakja. Az alsó természetesen üres volt. Teljesen ebben a hiszemben voltam június 21-ig, mikor is két madarász társammal, Bartha Csaba HCS titkárral és Kis Balázssal felkerestük a lakott fekete gólya fészket, hogy néhány fotót készítsünk róla. Nagy meglepetésünkre a fészket üresen találtuk, noha sem emberi beavatkozás - egyébként egy mászhatatlan bükkfa - sem egyéb nyomok nem látszóttak. Ekkor hirtelen gyanússá vált az a 400-450 m-re lévő kettős fészek, ami felett június 10-én láttam az egerészölyvet átszállni, s amiről azt hittem, ölyvfészek. Közelebb érve aztán rájöttünk tévedésemmre, mert a héjacsalád korosodó fiókái igen csak nagy

ricsajt csaptak. A fészek alatt pedig a környék madár- és kisemlős faunája kíséretében megtaláltuk a mi golyánk lábát is. A héja bűnössége ezzel igazolódott. Így már érthető volt az is, hogy a fekete gólya miért kényszerült egy új fészek építésére.

Tanulság: Soha ne vonj le olyan elharmarkodott következtetést, mint én tettem először a héjafészeknél. Hiszen ebben az esetben nem volt más, mint egy, a héjafészek közelébe került egerészölyv. Ha pedig időben megtudjuk, hogy ki a valódi lakó, a fokozottan védett fekete gólya érdekében áttelepíthetjük volna a héjacsemetéket.

MÁSODIK TÖRTÉNET:

Kígyászölyv műfészekben való sikertelen költése

A kígyászölyv műfészekben való költése nem ismeretlen a magyar ragadozómadár-védelem előtt. Ez az eset azonban különbözik az eddig publikált két

Katona Csaba

Induljunk neki!

ilyen jellegű fészkeléstől (Haraszthy L. 1982, 1996.). A különbség abból adódik, hogy mi nem a kígyászölyv által épített, majd leszakadt vagy meggyengült fészkek helyére raktuk ki a műfészket, hanem a madár jól ismert revírjén belül egy általunk kiválasztott helyre. Természetesen a kihelyezésnél próbáltunk a madár eszével gondolkodni.

A kígyászölyv revírtartását a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet területén már régóta figyelemmel kísértük, de a fészket nem sikerült megtalálni. Hogy a madarat jobban szemmel tudjuk tartani, és még jobban a területhez kössük, Bartha Csaba titkárral, és a műfészkek készítőjével, Csépanyi Csabával közösen kihelyeztünk számára két darab, vasdrótból készült műfészket. A kirakást 1996 kora tavaszán végeztük, a terület központi, hegyvidéki részén, déli, meredek, ritkás, homokkö-

ves cseres-tölgyes hegyoldalon, közel a tetőhöz. A madaraknak kedvelt tartóz-

Megrakott fészkek

Katona Csaba

rodási helye volt ez a rész, és a tőlünk rejtve maradt fészke is valahol itt lehetett.

A fészkeket a madarak már az első évben megtalálták, és valószínűleg pihenőhelyül használhatták, amit a környéken talált vedlett kígyászölyv tollak tanúsítottak. A második évben, 1997-ben az egyiket már fel is tatarozták, de nem itt, hanem számunkra ismeretlen helyen költöttek. 1998-ban a madarak a szokásos időben feltűntek. Május 17-én Kis Balázssal végzett fészkekellenőrzésünk megállapította, hogy a kígyászölyv elfoglalta az egyik műfészket és kotlik. A madarat nyugalma érdekében nem háborgattuk - legalábbis mi nem. A fészket július 4-én ismét Kis Balázssal kerestük fel, de ekkor már lakatlan volt, és csak az öreg madarak vedlett tollait találtuk alatta. Bartha Csaba később mesélte, hogy június végén - tehát a mi ellenőrzésünk előtt néhány nappal - járt a fészeknél és a fióka még a fészkekben volt.

Nem tudni, a fészkelést mi hiúsította meg, hiszen itt sem maradt semmi nyom. Azt viszont tudom, hogy ezek a kisavanyosodott tölgyesek kitűnő gombatermő helyek, és az emberek ilyenkor ellepik az erdőt. Így az emberi gondatlanság sincs kizárva, az erdei szőrmés és szárnyas ragadozók mellett.

Tanulság: A műfészket csak olyan helyre szabad felrakni, ahol a madár háborítatlansága biztosított. A másik tanulság az esettel kapcsolatban, hogyha a madár a műfészket elfoglalta, a rendszeres fészkekellenőrzést maradéktalanul meg kell szervezni. Mert vannak dolgok, amit nem megszerezni, hanem megtartani nehéz.

Katona Csaba

Madártani megfigyelések az iskolaparkban

Dávodon lakom, s a bajai Bereczki Máté Kertészeti Szakközépiskolába járok. Iskolámat mintegy kéthektáros park övezi. A parkot különböző fák, például erdei fenyő, páfrányfenyő, kocsányos tölgy, vörös tölgy és ostorfa alkotják. Ez utóbbinak termése télen fontos táplálékul szolgál a madaraknak. Az idős, gyakran odvas fák fészkelési lehetőséget kínálnak. Ez a változatos fafajokból álló park sokféle madárnak ad otthont, téli szállást. Ezért is határoztam el, hogy megfigyelem az itt élő, illetve áttelelő madarakat.

Még mielőtt rátérnék a végzett munkámra és megfigyeléseimre, röviden írnék a kihelyezett odúkról. Az általam deszkából készített fészkek "A", valamint "B" típusúak. Az "A"-jelű odú 25 mm-es röpnnyílásával, 12 cm-es szélességével, 24-25 cm-es magasságával cinegefajok megtelepedésére alkalmas. A "B" odú nagyobb méretű, tágasabb, így természetesebb madarak fészkelésére a legmegfelelőbb. A gyártott hét darab új és a három felújított régi odút 3-4 méter magasságban helyeztem el a fákon, ügyelve a gondos rögzítésre, hogy vihar esetén ne essen le, mert egy ilyen baleset a fészkek elhelyezését, esetleg a kotló madár pusztulását is okozhatja. A telepítés során figyelembe kellett vennem a madarak revírtartását, ezért az odúkat úgy kellett elhelyeznem, hogy a röpnnyílások ne keresztezzék egymást, de forgalmas út felé se nézzenek.

A területen elhelyezett odúk ellenőrzése során hét odúban találtam fészket

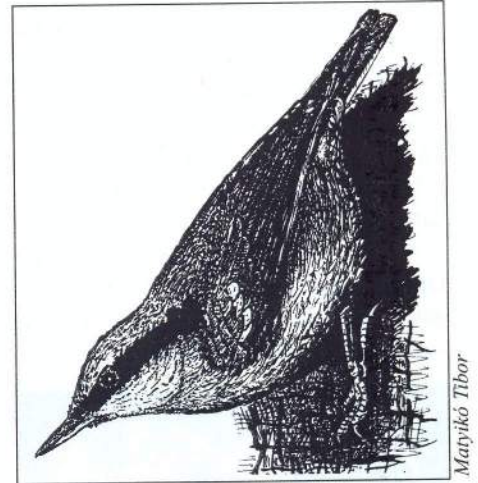
és ezek közül 3 egyforma, tollból és növényi szálaból álló, az odút teljesen kitöltő fészkek volt. Ezeknek alján négy darab fehér alapon barnás foltos tojás lapult. A másik négy odúban csak látszólag egyforma, növényi anyagokból álló, és csak egy esetben tollat tartalmazó, az odú alját kitöltő fészkek volt. Egy erdei fenyőn lévő fészkek az odú közepéig volt kibélelve. Ezekben a fészkekben még nem volt tojás, bár feltételezhető, hogy az erdei fenyőn található odúban erdei pinty fészkel, ugyanis több esetben láttam az odú közelében az ágakon ugrálni, énekelni.

A késő őszi, valamint a téli időszakban nagy számban fordulnak elő az iskolám parkjában az erdei fülesbaglyok. Megfigyeléseim szerint a baglyok a fenyőfákat kedvelik és oda húzódnak be, lombos fán csak ritkán láthatók. Jelenlétüknek egyértelmű nyomai a köpetek, amelyeket a fenyőfásor alján tömegével találtam. Ezek közül gyűjtöttem néhányat, hogy kiderítsem, milyen emlősök szolgálnak táplálékul a fülesbaglyoknak. A köpetek tartalmát vizsgálva három különböző típusú koponyát és ugyanennyi álkapcsot sikerült elkülönítenem. Ezeket köpethatározó segítségével tanulmányoztam. A határozás kulcsául a fogak és a fogsor felülnézeti mintája szolgált. A vizsgálódás eredményeképp a köpetekből a mezei pockot, az erdei egeret és az erdei cickányt tudtam azonosítani.

Az iskolaparkban régóta és rendszeresen fészkeltek egy fehér gólya pár. Fészküket a park mellett fekvő növényház fűtőépületének kéményére építették, de tavaly egy vihar miatt leszakadt. A gólyák áttelepedtek az iskola épületének kéményére, de az itt megkezdődő építkezések során ez a fészkek is elpusztult és a gólyák elrepültek.

A tanári épületéhez közel van kihelyezve egy dúcetető, s körülötte telenként nagy a nyüzsgés. Ez az etető nagy segítséget nyújt a téli hónapokban a madaraknak, bár szükség lenne továbbiak kihelyezésére is.

A tájképi kertben található mesterséges tónak több funkciója is van. Az egyik az, amiért ezt kiásták: esztétikai élményt nyújt az embernek, viszont a madaraknak egészen mást jelent ez a tavacska. Egyrészt ivóvízforrás és fürdőhely, másrészt a fecskéknek, valamint a fekete rigóknak a fészkepítéshez szükséges sáranyagot biztosítja.

Csuszka

Januári, februári időszakban már hallható a fa tetején éneklő fekete rigó. Éneke a tavasz beköszöntével és előrehaladásával egyre hangosabb lesz. A fenyőfásor alján sétálva találkoztam a kora tavaszi időszakban a fán a tobozok magvait csipegető tengelicekkel, zöldikékkkel, amelyek vígan ugrándoztak az ágak között. Vízhez ragaszkodó, szép küllemű madarunk, a barázdabillegető is megtalálható itt. A tónál többször is láttam, amint vígan élvezte a víz hűsítő cseppjeit. Az erdei fülesbaglyról eddig azt véltem, hogy nem költ a parkban, ugyanis nem találtam erre utaló jelet, illetve nyomot. Nagyon megörültem, amikor ez a vélt tény megcáfolódtott azaz, hogy két negyedik évfolyamos talált egy élő, a fáról leesett erdei fülesbagoly fiókát. A madarat mi, szakkörösök vettük oltalmunkba, biológia tanárunk, Kohári György vezetésével. A bagolyfiókat másnap az etetés, és a megörökítés után az egyik ostorfán, ahol a négy testvérét is megtaláltuk, helyezte el egy lelkes szakkörös, Pollák Beatrix (III. Béla Gimnázium). Ezekon kívül még sok madárfaj él itt az iskolám parkjában.

Kucsera Milán
2. osztályos tanuló

Házi rozsdafarkú

Ünnepi ülés

Egyesületünk megalakulásának 25. évfordulója alkalmából 1999 április 23-án ünnepi megemlékezést tartottunk Budapesten a Közép-Európa Egyetem dísztermében.

Az ünnepélyes keretek között tartott ülést megtisztelte jelenlétével Johanna Winkelmann asszony, a BirdLife International Európai Regionális Irodájának megbízott vezetője, a holland Madárvédő Egyesület nemzetközi ügyekért felelős igazgatója, Fritz Hirt úr, a BirdLife International európai bizottságának elnöke, a Svájci Madárvédelmi Egyesület nemzetközi ügyekért felelős igazgatója.

Mindketten elismeréssel szóltak egyesületünk eddigi tevékenységéről.

Az ünnepi ülést levélben köszöntötte Dr. Michael Rands, az RSPB főigazgatója és Pavel Kaouch, a Szlovák Madárvédő Egyesület igazgatója.

Fotó: Imre

Az ünnepségen Rakonczay Zoltán, Kállay György és Haraszthy László emlékezett meg az elmúlt negyedszázadról. Szintén itt kerültek átadásra az egyesületi kitüntetések is.

Örökös tag megtisztelő címet kapott: Dr. Molnár Gyula, Urbán Sándor, Brellos Tamás, Péchy Tamás, Dr. Csörgő Tibor, Dr. Kárpáti László.

Chernel István Emlékérmét kapott: Zsoldos Árpád, Bánhidi Péter, Márkus Ferenc, Nagy Szabolcs.

Keve András Díjat kapott: Schmidt Egon.

Petényi Salamon János Emlékérmét kapott: Dr. Moskát Csaba.

Az egyesület **tiszteletbeli tagjává** választottuk:

Johanna E. Winkelmann a BirdLife Európai Regionális Irodájának megbízott vezetőjét, a Holland Madárvédő Egyesület nemzetközi ügyekért felelős igazgatóját. Johanna az egyesület megalakulása óta segíti munkánkat és az eltelt 25 év alatt felbecsülhetetlen segítséget nyújtott és nyújt egyesületünknek.

Fotó: Imre

Az ünnepi ülés elnöksége (balról jobbra: Rakonczay Zoltán, Kállay György, Fidlóczky József, Johanna Winkelmann, Dr. Kárpáti László, Fritz Hirt, Madas Katalin, Haraszthy László)

Alistar Gammelt az Egyesült Királyság Királyi Madárvédő Egyesületének (RSPB) nemzetközi ügyekért felelős igazgatóját, akinek személyében a kezdetektől fogva komoly támogatóra találtunk. Meghatározó szerepe volt mindig abban, hogy az RSPB a mai napig is komoly segítséget nyújt egyesületünknek.

David Gibbonst az RSPB vezető kutatóját, aki sokat segített az egyesület monitoring programjának, különösen az MMM programnak a kialakításában és finanszírozásában.

Norbert Schäffert, aki korábban a Bajor Madárvédő Egyesület munkatársaként, majd pedig az RSPB nemzetközi kapcsolatok osztályának munkatársaként segített egyesületünk nemzetközi

kapcsolatainak fejlesztésében, a területvásárlásokhoz pénzszerzésben és az LBV-vel közös sikeres Phare pályázatunk előkészítésében, a Tavaszlesen és a Kövesd a fecskét programok közvetítésében, továbbképzési programokban.

Nigel Swannt a Dupont cég korábbi magyarországi képviselőjét, aki a tűzokprogramhoz éveken keresztül komoly támogatást biztosított és aki állomáshelyének megváltozása után sem feledkezett meg rólunk.

Mindezekon felül egyesületünk elnöke 168 tagtársunknak és az MME céljait segítőknek nyújtott át, eddigi áldozatos munkája elismeréseként, egy erre az alkalomra létrehozott oklevelet.

A megemlékezést állófogadás zárta.

Tiszteletbeli elnökünk, Festetics Antal professzor az alábbi levéllel köszöntötte az ünnepi ülés résztvevőit, az Egyesület tagságát:

Tisztelt Egyesület, Kedves Tagtársak!

Tisztelettel és szeretettel üdvözlöm mindnyájukat Egyesületünk negyedszázados évfordulója alkalmából!

Legnagyobb sajnálatomra nem vehetek részt az ünnepi ülésen, bár nagyon szerettem volna jönni. Ezernél valamivel több kilométernyire Budapesttől északra, itt Göttinga egyetemén a nyári félév közepén, annyira leköt az oktatás, adminisztráció és a kutatási programok, hogy sajnos nem futja ki időben, mert még pénteken is szolgálatban vagyok késő estig. Fogadják tehát ezúton köszönetemet azért, hogy vállalták Egyesületünk tagságát, segítenek közös céljaink elérésében, áldozatos társadalmi munkában szolgálják a magyar madártani kutatás és hazánk természetvédelmének ügyét. Kérem valamennyiüket, hogy érezzék át ezen a jelentős napon, Egyesületünk 25 éves születésnapján nagy elődeink Herman Ottó, Chernel István és Keve András, valamint a mártírhalált halt Vasvári Miklós tudományos és természetvédelmi örökségét, melynek ápolása, folytatása a mi feladatunk, elkötelezettségünk. Ennek jegyében köszöntöm Egyesületünket, kívánok további sikereket és főként személyes örömet közös szenvedélyünk a madarászat művelésében hazánk szebbnél-szebb tájain!

Tisztelettel és szeretettel

Festetics Antal
tiszteletbeli elnök

Köszönjük, nem kérjük!

Az Országgyűlés Társadalmi Szervezeteket Támogató Bizottsága a társadalmi egyesületeknek osztható támogatásból 1999-ben 400 000 forintot szavazott meg - az 1974-ben alakult Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület részére.

Ugyanakkor a pályázati kiírástól eltérően egyes szervezetek 3 millió Ft-nál nagyobb összegű támogatást is kaptak, illetve kis helyi szervezetek kaptak az MME-nél sokkal nagyobb összegeket. Ezzel az előző két parlamenti ciklushoz képest az Országgyűlés jelentősen "leértékelte" egyesületünket, amit az alábbi táblázat jól szemléltet.

Nem elsősorban az összeg nagysága, hanem méltánytalan mértéke miatt az egyesület Küldöttközgyűlése 1999 május 29-én úgy döntött, hogy az Országgyűlés Társadalmi Szervezeteket Támogató Bizottsága által megítélt megalázó 400 000 forintot nem fogadja el!

Tapasztalataink azt mutatják, hogy ha a döntéshozók nem is, a társadalom ismeri és támogatja tevékenységünket és elismeri azt aényt, hogy az MME Közép-Kelet-Európa legnagyobb természetvédelmi szervezete.

1998-ban a személyi jövedelemadó 1%-ból az egyesületünk 5 200 000 Ft támogatást kapott az állampolgároktól, kimagaslóan a legtöbbit a többi zöld civil szervezet közül.

Egy, a közelmúltban elkészült közvélemény-kutatás szerint az egyesü-

letről a hazai felnőtt lakosság 68%-a hallott már, minden negyedik ember ismeri munkánkat. Ezt a komoly ismeretséget kizárólag a szakmai munkánkkal értük el. Tevékenységünket mindig pártpolitika-mentesen végez-

zetközi szinten is elismeréssel szólnak tevékenységünkről és gyakran példaként említik az MME és a mindenkor hazai kormányzati szervek jó munkakapcsolatát.

Úgy tűnik, ez a kapcsolat most értetlen okokból megszakad.

Tagjaink, akik a tavalyi évben körülbelül 50 millió forint értékű társadalmi munkát végeztek, nem hangos kiabálás közepette képzelik el a természetvédelmet.

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetésében a környezetvédelmi tárca költségvetése az 1,2%-ot sem éri

el és ezen belül a természetvédelem részesedése 8% alatt van.

Az Országgyűlés mostani döntése is a természetvédelem leértékelését sugallja. Az egyesület Küldöttközgyűlése döntésével erre kívánta felhívni a figyelmet.

*Az Országgyűlés
mostani döntése is a
természetvédelem
leértékelését sugallja.*

tük és korrekt szakmai munkakapcsolat kialakítására törekedtünk minden kormányzattal.

Ennek köszönhetően a velünk kapcsolatban álló, és komoly külföldi kormányzati kapcsolatokkal is bíró nagy szervezetek (Európai Unió, BirdLife International, RSPB) nem-

Év	keret	Támogatottak		MME	MME helyezések	
	millió Ft	összes	zöld	eFt/év	zöld	országos
1991	400	172	37	3900	4	22
1992	426	291	44	9000	1	6
1993	411	360	49	8500	1	3
1994	429	389	49	9000	1	3
1995	400	444	54	7000	1	1
1996	390	548	68	5000	1	2
1997	258	540	66	3100	1	2
1998	291	599	73	2700	1	2
1999	317	661	84	400	23~31	234~295

Parlamenti támogatás 1991-1999.

Kételtű- és Hüllőhatározó

Módszertani Tábor

A tavasszal tervezett, de technikai okokból elmaradt Kételtű és Hüllő-határozó Módszertani Tábor 1999.

augusztus 27-29-én tartjuk Kunadacs térségében.

A résztvevők elhelyezése tanyaépületekben történik, a részvételi díj, mely a teljes ellátást is magába foglalja

3500 Ft. A korlátozott férőhelyek miatt

maximum 15 főt tudunk ebben a turnusban fogadni.

Jelentkezni: Péchy Tamás 2345 Apaj, Platán sor 1.

tel: 30 9406-712, 24 408 236.

E-mail: madartav@freemail.c3.hu

VII. SZÁRHALMI MADÁRGYŰRŰZŐ TÁBOR

(Actio Hungarica)

Az MME Soproni Helyi Csoportja szeptember 18. és

október 17. között Sopron mellett

madárgyűrűző tábort szervez. Részvételi díj nincs,

elhelyezés saját sátrakban. Önellátó étkezés.

Turnusok nincsenek, 1-2 napra is várjuk a jelentkezőket.

További felvilágosítás:

Laczik Dénes, 9434 Fertőújlak, Fő u. 8.

e-mail: denes.laczik@ktm.x400gw.itb.hu

Lapzártától lapzártáig

Áprilisban került megrendezésre a Civil Szervezetek Országos Találkozója, ahol egyesületünk nagy létszámmal képviseltette magát.

Április 23-án lezajlott az egyesületünk fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülés, ahol oklevéllel jutalmaztuk azokat a tagokat, és az MME munkáját segítőköt, akik hosszabb időn keresztül hozzájárultak szervezetünk fejlődéséhez.

A Madártávlat és a tagdíj rendezésével kapcsolatban egy rendkívüli ülést tartott az elnökség. A megbeszélésen az elnökség amellelt foglalt állást, hogy a Madártávlat előfizetést ne vonjuk ki a tagdíjból, az újságot továbbra is kapja meg minden tagdíjfizető tagtársunk.

A Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály vezetősége megbeszélést tartott április 12-én.

Elnökségi ülés volt május 18-án. Az elnökség elé került a pénzügyi terv, az elmúlt évi mérleg és a közhasznúsági jelentés. Megvitatásra kerültek továbbá: a középtávú munkaterv készítésének irányelvei, a területkezelési stratégia, az egyesületi embléma használata.

A Madarak és Fák Napja alkalmából több csoportunk szervezett akciókat, illetve bekapcsolódott a helyi eseményekbe. A jeles nap alkalmából sok vetélkedő is megszervezésre került. Dombóvári Csoportunk országos vetélkedőt szervezett.

A Budapesti Csoport irodát nyitott Budapesten, a TIT Stúdióban. 1113 Budapest, Zsombolyai u. 6. Tel.: 385-0514/15.

Nyitvatartási idő: hétfőn, kedden és szerdán 12 és 18 óra között.

Bejegyzésre került a Gerje-vidék Közalapítvány, melynek egyik alapítója a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület.

Több civil szervezet mellett az egyesület is aláírta azt a nyilatkozatot, amely a környezetvédelmi miniszter eddigi tevékenységét bírálta. Az ügy kapcsán egyesületünk neve, tevékenysége többször is előtérbe került a médiában.

Az Országgyűlés Társadalmi Szervezetek Támogatásáért Felelős Bizottsága 400 000 forint támogatást szavazott meg szervezetünknek.

A megalázó összeget a küldöttközgyűlés határozata értelmében nem fogadtuk el.

Közvélemény-kutatást készítettünk, amely eredménye számunkra rendkívül kedvező volt. Többek között kiderült belőle, hogy a hazai felnőtt lakosság 68%-a hallott már egyesületünkről.

A budapesti metró-kocsikban egy hónapig volt látható az MME hirdetése, melynek célja az ismertségünk további növelése volt.

A Tanácsadó Szolgálat április és május hónapokban szemináriumokat rendezett a Fontos Madaréllőhelyeken gazdálkodók számára az alábbi témakörökben: Vizes-, Erdős -, Mezőgazdasági-, és Füves Élőhelyek Kezelése a Fontos Madaréllőhelyeken.

A Tanácsadó Szolgálat címe: 1113 Budapest, Zsombolyai u. 6. Telefon: 209 1829

Az RSPB részéről Richard Johnston erdészeti programvezető, Roger Bouisson, az RSPB Tanácsadó Szolgálatának vezetője, Richard Winspear mezőgazdasági programvezető, valamint Paul José, vizes élőhely-védelmi programvezető vett részt a szemináriumokon.

Paul José előadást tartott az MME Vízmadárvédelmi Szakosztály és a WWF közös rendezésében megtartott I. Nádasvédelmi Szimpóziumon is.

Minden évben országosan meghirdetésre kerül a "10 kiemelkedő fiatal kutató" program. 1999-ben a környezetvédelmi kategóriában Dr. Gyurác József, Egyesületünk Vas megyei csoportjának vezetője lett a győztes. Gratulálunk!

Május 29-én tartottuk Egyesületünk közgyűlését. A közgyűlés elfogadta az 1998. évi mérleget és a közhasznúsági jelentést. Elfogadásra került továbbá az 1999. évi pénzügyi terv. A testület döntése értelmében szeptember 1-től emelkednek a tagdíjak.

Madarász suli

Számos Madarász suli feladatlap érkezett az ország különböző részeiből. A gyerekek vizek mentén, erdőkben és a mezőkön egyaránt végeztek megfigyeléseket. Néhányan igen érdekes adatokat küldtek, láttak parti lilét, réti sást, kerti rozsdafarkút, fenyvescinegét.

Mindenkinek gratulálunk, aki kitöltötte és visszaküldte a feladatlapot.

A sorsoláson könyvjutalmat nyertek:

Bende Zsolt Balatonkeresztúr, Horcsák Erika Kondoros, Somogyi Zsolt Eger, Baráth András Soponya, Faragó Georgina Szolnok.

MME kiadványokat nyertek:

Godó Lajos Máté Tiszanána, Szabó Bence Répcelak, Gránicz Laura Dunakeszi, Pósa Csaba Szob, Ifj. Tamás István Borsodszirák, Tarcsay Zsuzsanna Szeged, Magyar Linda Kőszegszerdahely, Szokolovszki Géza Gávavencsellő, Ifj. Faller László Szombathely, Dombóvári Judit Szolnok.

Minden Madarász suli feladatlapot beküldő tagunknak további jó madarászást kívánunk!

Közgyűlés

Egyesületünk évi rendes közgyűlését 1999 május 29-én tartotta Budapesten a Zsombolyai úti TIT Stúdióban. A közgyűlésen az 59 megjelent küldött felelősségteljesen és feyelmezetten döntött a felmerült nehéz és Egyesületünk életében jelentős szerepet játszó kérdésekről.

AZ 1999. ÉVI KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI

K1/99. számú határozat: A Közgyűlés az elnök tartózkodása mellett, ellenszavazat nélkül elfogadja az elnöki beszámolót.

K2/99. számú határozat: A Közgyűlés az Elnörszöveg Bizottság beszámolóját egyhangúlag elfogadta.

K3/99. számú határozat: A közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja a Fegyelmügyi Bizottság beszámolóját.

K4/99. számú határozat: A Közgyűlés ellenszavazat nélkül, 5 tartózkodás mellett elfogadta az 1998. évi pénzügyi beszámolót.

K5/99. számú határozat: A Közgyűlés az egyesület 1998. évi mérlegét ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadta.

K6/99. számú határozat: A Közgyűlés az egyesület 1998. évi közhasznúsági jelentését ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadta.

K7/99. számú határozat: A Közgyűlés 3 nem szavazat mellett, tartózkodás nélkül elfogadta az 1999. évi költségvetést.

K8/99. számú határozat (alapszabály módosítás):

3.13 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

4.5 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

4.7 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

5.1 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

5.4 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

6.1 pont módosítását az előterjesztett formában a Közgyűlés tartózkodás és ellenszavazat nélkül elfogadja.

K9/99. számú határozat: A Közgyűlés 9 nem szavazattal, 3 tartózkodással a tagdíj emelését elfogadta a következők szerint:

Minimális tagdíj:

Adófizető:	1600 Ft/év
Nem adófizető:	900 Ft/év
Családi:	2000 Ft/év
Pártoló:	3200 Ft/év

K10/99. számú határozat: A Közgyűlés 5 nem szavazat és 3 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy a tagdíjemelés 1999 szeptember 1-én lépjen életbe.

K11/99. számú határozat: A Közgyűlés 3 nem szavazat és 2 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy a támogató szervezet minimális tagdíja 5.000 forint/év.

K12/99. számú határozat: A Közgyűlés egyhangúlag úgy döntött, hogy a külföldi tagdíj mértéke a szomszédos országok - Ausztria nélkül - állampolgárainak kivételével 15GBP/év.

K13/99. számú határozat: A Közgyűlés Brellos Tamást, Harangi Istvánt, Bukor Zoltánt egyhangúlag elfogadja a Jelölő Bizottság tagjának, Bank Lászlót egyhangúlag elfogadja póttagnak és megbizta Őket azzal, hogy a következő közgyűlésre az országos tisztségviselőkre jelöltekkel állítson a tagság javaslata alapján.

K14/99. számú határozat: A Közgyűlés ellenszavazat nélkül, 9 tartózkodás mellett a parlament támogatás visszautasítása mellett foglalt állást.

Az 1999 május 18-i ülés Elnökségi határozatai

31/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag jóváhagyja az ügyvezető igazgató által beterjesztett nyilatkozatot.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület elnökségének nyilatkozata

Az egyesület elnöksége Pepó Pál környezetvédelmi miniszternek a közszolgálati televízióban 1999 május 18-án reggel tett kijelentésével kapcsolatban, mely szerint az egyesület az elmúlt 3 évben az előző kormányzattól több mint 200 millió forintot kapott és ezért az ellene megfogalmazott kifogásainak politikai célja van és a kormánykoalíció szétverésére törekszik, a következő nyilatkozatot teszi:

Hízelgő a számunkra, hogy a miniszter úr olyan komoly tényezőnek tekinti egyesületünket, amely képes egy kormánykoalíció szétverésére, határozottan leszögezzük azonban, hogy politikai tevékenységet soha nem folytattunk és nem is folytatunk. Ezt igazolja a Fővárosi Főügyészség 1999. május 3-án lezárt - az elmúlt két évet felölelő - vizsgálata is. Amely egyben megállapítja, hogy a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület kimagaslóan elismerésre méltó tevékenységet folytat, alapszabály szerinti céljait megvalósítja, igen széleskörű tevékenységével, az országos hálózatának kialakításával jelentősen hozzájárul a természet védelméhez. Az egyesület ehhez a tevékenységéhez pályázati úton nyert a Központi Környezetvédelmi Alapból támogatást, melynek minden forintjához más külső forrásból, illetve tagjainak önkéntes munkája révén további négy forintot hoztatt. Az elnökség nagyon reméli, hogy az adófizetők pénzének minél nagyobb hányada fog a jövőben ilyen hatékonysággal hasznosulni. Nagyon sajnáljuk, hogy Pepó úr csak a felhasznált pénzről beszélt, annak eredményéről és hatékonyságáról megfeledkezett. Mindezek ellenére az egyesület szeretne a tárcával továbbra is eredményesen együttműködni. Budapest, 1999. május 18.

Az MME elnöksége

32/99. számú határozat: Az elnökség alkalmasnak tartja a beterjesztett közhasznúsági jelentést, hogy a közgyűlés elé kerüljön megvitatásra, illetve a közgyűlés jóváhagyása után a Madártávlat mellékleteként nyilvánosságra kerüljön. Egyetért azzal is, hogy ennek alapján készüljön el az éves jelentés is.

33/99. számú határozat: Abból kiindulva, hogy május közepén még mindig nem áll rendelkezésre megfelelő információ az aktuális gazdasági helyzetről, az elnökség elvárja, hogy a kérdés rendezésre kerüljön. A következő Elnökségi ülésig a könyveléssel kapcsolatos problémát meg kell oldani.

34/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag alkalmasnak találja a költségvetést arra, hogy a megbeszéltek alapján a Küldöttközgyűlés elé kerüljön.

35/99. számú határozat: Az elnökség egyetért azzal, hogy az ügyészség felszólalása alapján előterjesztett alapszabály módosításokat tárgyalja meg a Küldöttközgyűlés. Az SZMSZ-t pedig az előterjesztés (2) változata szerint módosítja azzal, hogy a szöveg véglegesítésekor az esetleg érkező ügyészségi észrevételt figyelembe kell venni. A döntést az elnökség egyhangúlag hozta.

36/99. számú határozat: Az új munkakörök létesítése kapcsán felmerült SZMSZ módosítás kérdésében az elnökség egyhangúlag úgy döntött, hogy a programvezetők szintjéig az igazgató döntsön az egyes munkakörökről, az elnökség csak az irányítói szintről kíván a jövőben dönteni.

37/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag elfogadja a tagdíjemelés mértékére tett elnöki A,B változatokat és azt a Küldöttközgyűlés elé terjeszti.

38/99. számú határozat: Az elnökség a javasolt módosításokkal az MME Kiadói Szabályzatát egyhangúlag elfogadja.

39/99. számú határozat: Az elnökség megbizta az alelnököket, hogy az Ormis Kft. felszámolásáról a Kft ügyvezetője felé intézkedjen. A kft-t lehetőleg értékesíteni kell. Ha eladásra kerül sor, akkor ne Ormis Kft. néven adja el.

40/99. számú határozat: Az elnökség az MME Kutatási Szabályzatát egyhangúlag elfogadja.

41/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag úgy határozott, hogy amíg a földvásárlás feltételei (lehetőség, forrás stb.) fennállnak, addig a területbővítés mindent megelőző prioritás legyen.

42/99. számú határozat: Az elhangzott észrevételekkel kiegészítve az elnökség egyhangúlag elfogadja a vagyonkezelői stratégiát, azzal, hogy azt időről időre felül kell vizsgálni.

43/99. számú határozat: Az előterjesztés alapján folytatódjon a középtávú munkaterv előkészítése. A végső tervezetet az elnökség a novemberi ülésén megtárgyalja, mielőtt a Tanácsadó Testületi ülés elé vinné. A határozatot az elnökség egyhangúlag hozta.

44/99. számú határozat: A 25. évfordulóval kapcsolatos beszámolót az elnökség egyhangúlag elfogadja.

45/99. számú határozat: Az elnökség megerősíti a 20/99. számú határozatát. Addig is, amíg a szabályzat elkészül, az MME támogatók, partnerek által történő MME LOGO használatát minden esetben az elnökséggel kell egyeztetni. A döntést az elnökség egyhangúlag hozta.

46/99. számú határozat: Az elnökség az ügyvezető igazgatóra bízta a támogatástervezéssel kapcsolatos jutalékfizetés kérdésének tisztázását.

A Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) felmérőprogram várakozásainkat felülmúló folytatása 1999-ben!

A Madártávlat IV. évfolyam 1. számában megjelent "Mindennapi Madarak Monitoringja (MMM) 1998-ban, biztató kezdet és nagyszerű lehetőségek" című cikkben már olvashatták tagtársaink, hogy 1998-ban 347, véletlen alapján kiválasztott 2,5x2,5 km-es UTM négyzetre érkezett be jelentkezés 225 tagtársunk részéről, s ez hazánk területének 2,3%-a. Ebből különböző okok miatt 127 négyzetben 95 felmérő végezte el a munkát.

1999-ben szeretnénk volna elérni, hogy mintegy 400 felmérő legalább 400 négyzetben kezdje el a munkát. Tagtársaink aktivitásának köszönhetően ezt jelentősen felülmúltuk, így 1999-ben 426 tagtársunk kezdte meg a számlálásokat 635 négyzetben. Ez hazánk területének 4,2%-a, tehát közel 83%-kal növekedett a felmérésre vállalt terület nagysága 1998-hoz képest. Azt hiszem, ezek a számok magukért beszélnek, s ezért köszönettel és elismeréssel tarozunk felmérőinknek!

Örvedtetes, hogy az RSPB anyagi támogatásának köszönhetően a program jövője biztosítottnak látszik az elkövetkező néhány évben is.

Amikor ezen sorokat papírra vetem, éppen a második számlálási periódus

vége felé közelítünk, s már naponta érkeznek felmérőinktől a kitöltött adatlapok és terepnaplók. Az eddig megküldött nyomtatványok alapján azok kitöltése a felmérők számára nem okozott gondot. Reméljük, amikor olvasóink ezt a cikket olvassák, már a beérkezett adatok feldolgozása is a végéhez közeledik, s a felmérők mielőbb tájékoztatást kaphatnak az idei MMM-ben végzett munkáról.

A 2000. évben szeretnénk, ha még több tagtársunk kapcsolódna be a munkába, ezért már most várjuk a jelentkezéseket a Monitoring Központ címén. (Jelentkezési lapok megtalálhatóak a Madártávlat IV. évfolyam 1. számában mellékelve, de kérésre küldünk is az érdeklődők részére.)

Mivel valószínűleg néhány felmérő nem tudja majd minden elvállalt négyzetén elvégezni a felméréseket, s így maradnak kisorsolt és "gazda" nélküli négyzetek, ezért az új jelentkezők ezek közül is választhatnak majd. Az térképen megfigyelhető, hogy például Pest megyében nagyobb sűrűséggel vannak kisorsolt négyzetek, viszont az is látszik, hogy mely régiókban vannak ritkábban. Ezekre a "ritkább" területekre kiemelten várjuk a jelentkezéseket!

HÍREK A MONITORING KÖZPONTBÓL:

Elkészültek az új RTM (Ritka és teljesen költő madárfajok fészkelő-állományának monitoring programja) jelentőlapok, és programismertető, amelyeket minden Helyi Csoportunk számára megküldünk. Az MMM programban dolgozó tagtársaink az általuk felmért négyzetekben, a megkapott térképek segítségével, a jövőben elvégezhetik az RTM felméréseket is, melyhez a Monitoring Központ kérésre megküldi a szükséges programismertetőket és jelentőlapokat.

Ez év őszén a Monitoring Központ szeretne kiadni egy ismertető füzetet, melyben megtalálható lesz az MME Monitoring Központ által koordinált összes felmérési program ismertetője.

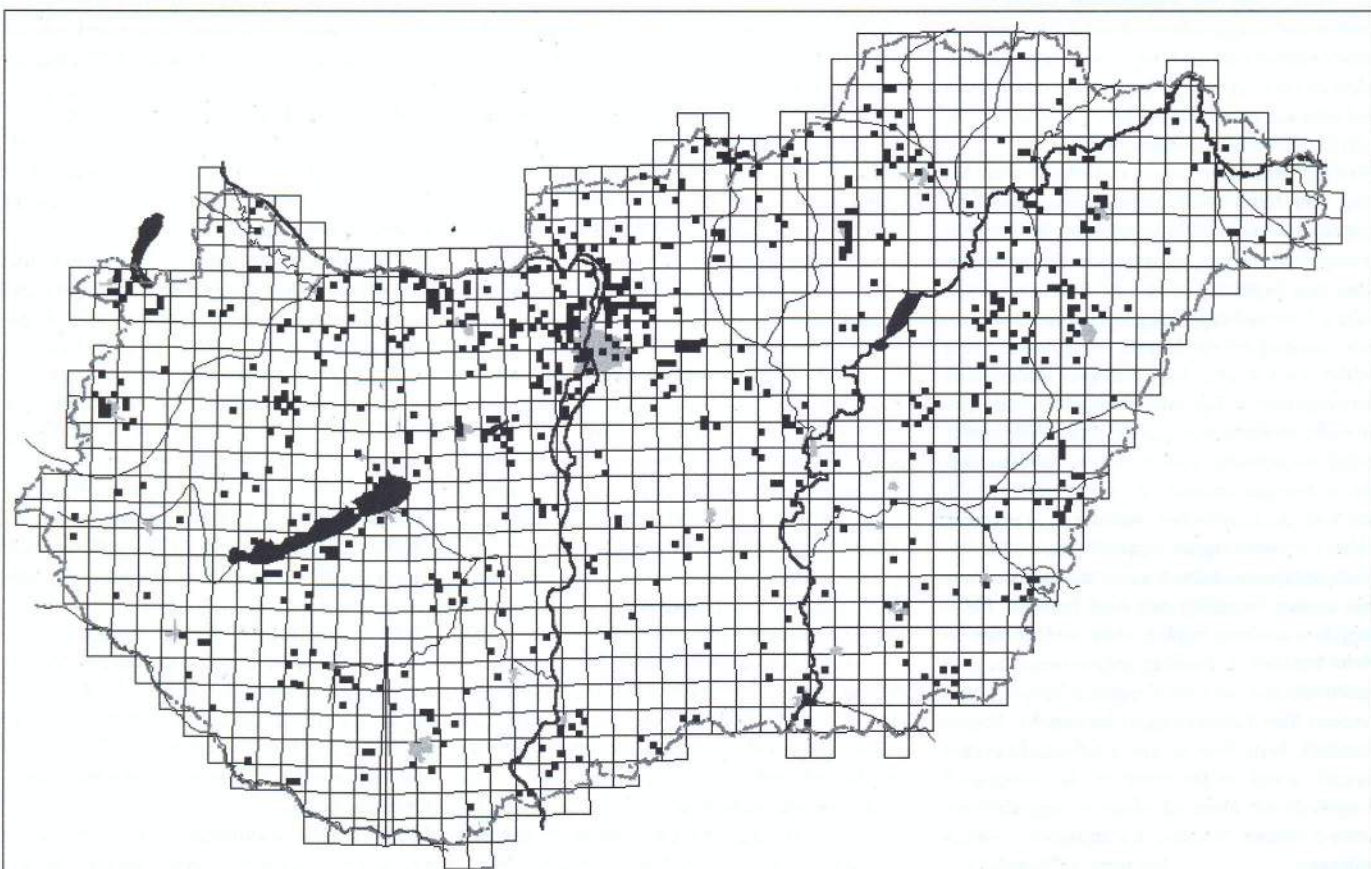
Nagy Károly
programvezető

A MONITORING KÖZPONT CÍME ÉS ELÉRHETŐSÉGE:

Cím: 4401 Nyiregyháza 1, Pf. 286

Telefon: (30) 9 066 285

E-mail: nagyka@agy.bgytf.hu

Az MMM program keretében kisorsolt 2,5x2,5 km-es UTM négyzetek (1998-1999)

Néhány kép Kármán Balázs és Novák László
PRIVÁT ÉDEN című albumából

**Ne feledje!
Lassan meg kell küldenie
a kitöltött gólyafelmérő lapokat**

